

DANSUL CA PATRIMONIU: CO-CREAREA EVENIMENTELOR DE PRACTICĂ

Manual

 Dance - ICH

Co-funded by
the European Union

Dansul ca patrimoniu: Co-crearea Evenimentelor de practică

Titlul original: *Dancing Heritages: Co-creating Events of Practice*

Originalul este disponibil la: <https://doi.org/10.3986/9789610510611>

Editat de: Anja Serec Hodžar, Simona Malearov, Raluca Ioana Andrei, Teodora Verza

Design și layout: Darja Klančar, www.darkadesign.si

Traducere din limba engleză: Silvana Vulcan

Limba de editare: Teodora Verza – corectură

Publicat de: ZRC SAZU, Institute of Ethnomusicology

Pentru editor: Mojca Kovačič

Emitent: ZRC SAZU, Založba ZRC

Pentru editura: Oto Luthar

Redactor șef al Založba ZRC: Aleš Pogačnik

First e-edition.

Ljubljana 2025

Publicația a fost editată în cadrul proiectului UE *Dansul ca patrimoniu cultural imaterial: noi modele de facilitare a evenimentelor de dans participativ* (Dans – ICH, nr. proiect 101056200), cofinanțat de Uniunea Europeană, programul Europa Creativă.

Cofinanțare Consiliul Județean Sibiu

**Co-funded by
the European Union**

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin, însă, exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctele de vedere și opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate răspunzătoare pentru acestea.

Partenerii proiectului Dance-ICH: ASTRA National Museum Complex, CEMPER Centre for Music and Performing Arts Heritage in Flanders, Hellenic Folklore Research Centre of the Academy of Athens (HFRC-AA), Museums of Southern Trøndelag (MiST), School of Physical Education and Sport Science of the National and Kapodistrian University of Athens (NKUA-SPESS), Slovenski etnografski muzej (SEM), Norwegian Centre for Traditional Music and Dance (Sff), Hungarian Open Air Museum (SKANZEN), Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU).

Termenii și condițiile licenței internaționale Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 se aplică versiunii online disponibile gratuit a primei ediții electronice: <https://doi.org/10.3986/9789610510604>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=260098307

ISBN 978-961-05-1060-4 (PDF)

Založba ZRC

CUPRINS

04	Introducere
07	Norvegia
14	Slovenia / Muzeul Etnografic al Sloveniei
20	România
26	Ungaria
32	Slovenia / ZRC SAZU
39	Grecia
46	Concluzii
48	Ghid

INTRODUCERE

Tone Erlien Myrvold

Anja Serec Hodžar

Mieke Witkamp

În timpul proiectului *DANSUL CA PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL: Noi modele de facilitare a evenimentelor participative de dans (Dans-ICH)* am călătorit prin toată Europa – din Norvegia în Belgia, Slovenia, România, Ungaria și Grecia – descoperind o bogată diversitate de tradiții, comunități și practici din sfera dansului. Această inițiativă nu doar că a adus împreună instituțiile de patrimoniu cultural, cercetătorii și artiștii, dar și mai important, a cultivat colaborări strânse cu comunitățile, invitându-le să devină co-autoare ale procesului de salvagardare.

În centrul proiectului nostru este **o schimbare de paradigmă**: trecerea de la a percepe patrimoniul cultural intangibil ca pe ceva ce trebuie demonstrat la a-l vedea ca pe ceva ce trebuie **trăit, împărtășit și co-creat**. Am explorat modul în care muzeele și instituțiile culturale pot servi drept facilitatori – **nu doar prezentatori** – ai tradițiilor vii. Transformând aceste instituții în **locuri de întâlnire**, ele devin spații ale participării, includerii și capacitării, unde cunoștințele tradiționale se transmit prin învățare, implicare și dialog.

Experimentele locale și regionale din acest manual arată cum **participarea activă cultivă un simț mai intens al proprietății vizavi de tradiții**. Acest simț al proprietății este esențial pentru transmiterea durabilă a patrimoniului cultural imaterial, mai ales în societăți contemporane care se confruntă cu provocări culturale, sociale și financiare.

În loc să construim de la zero, am demonstrat cum rețelele, locațiile și relațiile existente pot fi **activate și reimaginate** pentru a susține dansul ca parte vitală și vibrantă a vieții comunității. Am observat un punct comun: atunci când instituțiile ascultă, co-creează și împuternicesc, practicile culturale prosperă.

Proiectul a contribuit, de asemenea, la aprofundarea înțelegerii noastre asupra **modelelor durabile de salvagardare** a patrimoniului cultural imaterial. Am testat și documentat abordări participative care sunt atât adaptabile la nivel local, cât și relevante la nivel global. Setul nostru de instrumente – care include un manual, linii directoare, expoziții și o rețea transnațională – are ca scop să ofere **profesioniștilor, factorilor de decizie și comunităților** instrumente practice pentru inițiative viitoare.

Această activitate susține în mod direct mai multe

Obiective de Dezvoltare Durabilă:

- 1. ODD 4:** Educație de calitate prin învățarea patrimoniului,
- 2. ODD 10:** Incluziune socială și politică,
- 3. ODD 11:** Comunități mai puternice și mai rezistente prin cultură,
- 4. ODD 17:** Parteneriate eficiente între sectoare și peste granițe.

Punând **participarea la dans în centrul atenției** – nu ca spectacol, ci ca **practică comună** – nu numai că asigurăm transmiterea sa, ci și construim punți între generații, discipline și grupuri sociale. Metodologiile dezvoltate pun accentul pe **implicarea de jos în sus, coproprietate și mediere culturală**, în conformitate cu principiile Convenției UNESCO din 2003.

Vă prezentăm un concept nou. *Evenimente de practică în expoziție*. Acest concept explorează modul în care se pot utiliza conceptele de dans, punctele de vedere și participarea comunităților locale în domeniul dansului pentru a disemina patrimoniul viu al dansului și a-l face relevant pentru publicul muzeului.

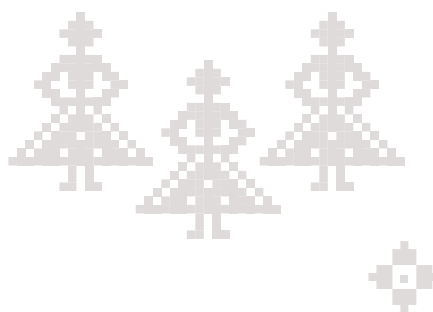
Este suma elementelor expoziționale co-create, a evenimentelor de dans curatoriate, a evenimentelor de practică (dans) și a dialogului dintre elementele expuse, dans și dansatori.

Conceptul de *evenimente de practică în expoziție* este combinația și conexiunea dintre conținutul și elementele de dans expuse, evenimentele de dans curatoriate, evenimentele de practică, comunitatea de dans, publicul și profesioniștii muzeului. Acestea sunt piesele puzzle-ului care trebuie aliniate în mod intenționat pentru a atinge obiectivul durabil de a sprijini conservarea dansului într-un spațiu muzeal. Prin cele șase expoziții și studii de caz despre care puteți citi în acest manual, conceptul de *evenimente de practică în expoziție* a ajutat comunitățile de dans în diverse moduri

să-și continue practicile, găsind noi oportunități atât pentru transmitere, cât și pentru sensibilizare.

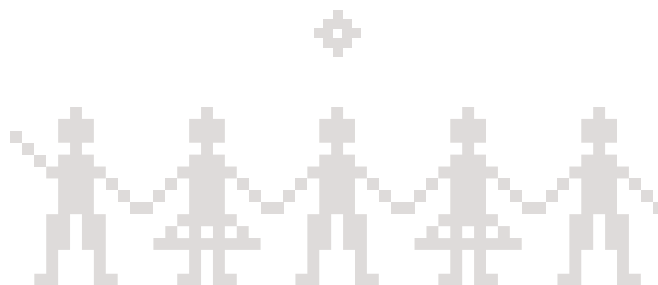
În acest set de instrumente discutăm și desenăm șase tablouri diferite despre motivul și modul în care muzeele și instituțiile de patrimoniu cultural ar trebui să joace un rol în structurile durabile viitoare pentru protejarea dansului ca patrimoniu viu.

Această structură durabilă numită *evenimente de practică în expoziție* ar trebui, prin urmare, să cuprindă mai mult decât evenimentele în sine. În primul rând, aceste evenimente ar trebui să fie recurente și integrate într-un spațiu permanent. În al doilea rând, ele ar trebui să implice un facilitator în rolul de susținător, în conformitate cu principiile managementului adaptabil, pentru a asigura viabilitatea pe termen lung și recunoașterea valorii. O instituție culturală și facilitatorii săi de patrimoniu viu pot ajuta comunitatea de dans prin promovarea și integrarea practicilor sale într-un sistem organizațional, fără a interfera cu executarea practicilor de patrimoniu imaterial în sine. Pentru cercetările viitoare și continue, va fi important, desigur, să se studieze aceste metode în timp, în contexte diferite, și să se pună sub semnul întrebării distribuția rolurilor în procesele co-creative și structurile durabile în ceea ce privește finanțarea și resursele.

Studiile de caz individuale sunt prezentate în capitole separate, organizate în funcție de activitatea principală a fiecărui partener de proiect – de la muzee clasice la muzee în aer liber, institute de cercetare și universități. Pentru a asigura claritatea și comparabilitatea, fiecare capitol are aceeași structură. Subcapitolele sunt: Introducere; Comunitatea noastră; Metodologie; Rezultate, soluții, public; Reflecții, provocări, beneficii pentru cei implicați. Prin activitățile proiectului, am constatat că există interpretări diferite ale termenilor individuali în rândul experților și cercetătorilor. Prin urmare, pentru fiecare studiu de caz sunt enumerați cinci termeni cheie, explicând modul în care sunt înțeleși de cei care s-au ocupat de studiul de caz individual. Acești termeni sunt **co-creație, facilitator, participativ, transmitere și comunitate**. Am ales să prezentăm aceste interpretări diferite deoarece, chiar dacă lucrăm în același domeniu cultural și în context european, cuvintele au în continuare semnificații diferite în cele cinci țări din care provenim. Acest lucru reflectă diferențele lingvistice, culturale și instituționale. În loc să impunem o singură definiție, considerăm că această diversitate adaugă valoare și este esențială pentru o colaborare europeană semnificativă.

Vă invităm să reflectați asupra acestor modele, să le puneți la încercare, să le extindeți și să le dezvoltați. Nu discutăm doar despre dans. Discutăm despre modul în care **comunitățile și instituțiile pot colabora pentru a construi un viitor durabil** pentru patrimoniul nostru cultural comun și viu.

NORVEGIA

Tone Erlien Myrvold

Introducere

La acest studiu de caz colaborează doi parteneri de proiect norvegieni, ambii aflați în Trondheim, Norvegia.

Centrul norvegian pentru muzică și dans tradițional (denumit în continuare Sff), în calitate de ONG acreditat de UNESCO pentru convenția ICH din 2003, va promova, conserva și transmite muzica și dansul tradițional norvegian ca expresie a identității culturale cu calități unice. Celălalt partener, muzeele naționale de muzică, parte a Muzeelor din Trøndelagul de Sud (denumite în continuare MiST), este una dintre cele mai mari instituții culturale din Norvegia. Rockheim – Muzeul Muzicii Populare și Muzeul de Muzică Ringve au primit responsabilitatea națională de a documenta și comunica patrimoniul muzical norvegian dintr-o gamă largă de genuri. Aceasta include responsabilitatea pentru istoria muzicii norvegiene și instrumentele muzicale, precum și pentru gestionarea și diseminarea patrimoniului cultural muzical tangibil, intangibil și digital al Norvegiei.

Prin experiența sa de 50 de ani în implicarea comunitară, Sff a dezvoltat o ideologie metodologică pentru a include practicienii ICH în transmiterea cunoștințelor despre dans, dezvoltarea conceptelor de conservare, crearea de rețele și co-crearea unei arhive de dansuri și muzică populară și diseminarea acestora.

Rockheim și Ringve, ca parte a MiST, colaborează intens cu instituțiile școlare și organizează o gamă largă de evenimente publice în fiecare an. Muzeele apreciază fericirea și râsul pe care le văd la publicul dansator și modul în care diferite stiluri de muzică se raportează la mișcările corpului și la stilurile de dans. Dansul este o parte naturală a muzicii și viceversa. Prin urmare, dansul ca patrimoniu viu are loc în muzee de mult timp.

Grupul nostru țintă este comunitatea de dans din Trondheim care încă practică, prin dans și cântând la instrumente tradiționale, repertoriul comun de dansuri

Foto 1. Evenimente
de practică în expoziție
"Gammel Groove". Muzeul
Rockheim, Trondheim, 2024.
Foto: Jana Pavlova.

de petrecere din regiunea noastră. De un secol încoace, petrecerile locale de dans din Trondheim și din împrejurimi sunt un loc natural de întâlnire. Sprijinirea nevoilor acestor comunități de a ajunge la noi practicanți și la un nou public este un obiectiv important al acestui proiect, care are ca rezultat *evenimente de practică în expoziție* durabile care pot continua să fie locuri de întâlnire pentru transmiterea dansului ca patrimoniu viu.

Comunitatea noastră

În Norvegia, comunitățile care păstrează tradițiile dansului sunt foarte mici la nivelul comunităților locale, dar fac parte adesea dintr-o comunitate regională mai largă. Comunitatea noastră este o combinație de diferite grupuri și genuri de dans, dar toate se încadrează sub umbrela *Trøndersk gammaldans*. Aceste comunități de dans din Trondheim și din împrejurimi practică o combinație de dansuri populare tradiționale, precum valsul, reinlender (schottis), mazurka, polka, dansul sătesc din regiunea noastră: pols, precum și formele norvegiene de swing, foxtrot, slow și *one step*; dansuri pe care oamenii le-au dansat în decursul ultimelor secole și le dansează și astăzi. Grupul nostru de participanți are membri din 15 organizații și mai mulți entuziaști individuali care joacă un rol important în practicile tradiționale de dans și muzică din prezent.

Aceste dansuri, dansuri populare și swing continuă să fie practicate și astăzi de trupe de dans care repetă informal o dată pe săptămână. Comunitățile de dans spun că situația actuală, cu puține locuri de întâlnire informale, intergeneraționale pentru petreceri de dans, reprezintă o provocare comună. Petrecerile de dans, atât cele informale, cât și cele promovate, au fost timp de

decenii un loc de întâlnire în principal pentru generațiile mai în vârstă, existând o lipsă evidentă de locuri de întâlnire relevante pentru dans în rândul generațiilor mai tinere.

În cadrul expoziției, comunitatea noastră este promovată prin petreceri de dans intergeneraționale și acordă o atenție specială copiilor și tinerilor. Acest lucru încurajează adesea recrutarea de noi membri în comunitățile de patrimoniu. Atât Ringve/Rockheim, cât și Sff au constatat că categoriile de vârstă mai tinere sunt grupuri țintă excelente pentru incluziune, reprezentativitate și diversitate. În plus, studenții și tinerii adulți au, de asemenea, nevoie de locuri de întâlnire pentru incluziune și apartenență după pandemia de coronavirus.

Metodologie

Cei doi parteneri norvegieni din acest proiect și-au propus să colaboreze pentru a implementa un proiect tematic care include o perioadă de cercetare pe teren, urmată de un proces de co-creație cu comunitatea de dans din Trondheim. Comunitatea de dans aleasă este formată din toate grupurile, persoanele fizice, formațiile muzicale și asociațiile voluntare din genurile *gammeldans* și *swing*.

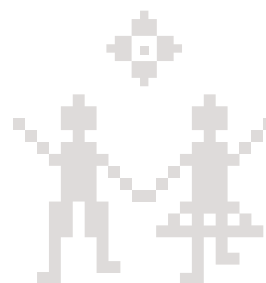
După ce a fost trimis un sondaj digital comunității de dans selectate din Trondheim, în cercetarea noastră de teren de două luni și în procesul de co-creație de șase luni cu comunitatea au fost incluse în total 15 trupe de dans și formații muzicale. Prin patru întâlniri mai mari la muzee și prin împărtășirea transparentă a concluziilor și rezultatelor interviurilor și lucrului în grup, am avut ocazia să discutăm și să votăm în jurul a trei teme importante. Acestea au fost: 1. Cine sunteți voi și organizația voastră? 2. Cum vă putem ajuta? și 3. Să visăm împreună. În consecință, participanții au schimbat idei și și-au împărtășit experiența pentru a dezvolta mai multe idei pentru munca de teren și procesul de co-creație în lunile următoare.

Toate întâlnirile au fost urmate de petreceri dansante cu muzică live și formații populare la care toată lumea a putut participa gratuit, reunind sute de dansatori atât tineri, cât și vârstnici. Documentarea muncii de teren, a întâlnirilor co-creative și a dansurilor a produs material bogat și util care va fi utilizat pentru expoziție, cercetare și transmitere.

Foto 2. Întâlnire cu instructorii de dans. Muzeul Rockheim, Trondheim, 2024. Foto: Jana Pavlova.

Foto 3. Curs de dans. Muzeul Rockheim, Trondheim, 2024. Foto: Jana Pavlova.

Rezultate, soluții, public

În timpul cercetării pe teren și al procesului de co-creație cu comunitatea, au fost identificate câteva probleme și obiective comune:

1. Nevoia de spații/locuri de întâlnire pentru dans în cadrul diferitelor grupuri comunitare.
2. O casă de dans în Trondheim care să faciliteze organizarea de dansuri pentru toate comunitățile de dans.
3. Instructori buni și mai bine pregătiți.
4. Muzică bună, atât live, cât și digitală, pentru predare.
5. Comunitatea dorește să recruteze membri și să crească în număr.
6. Eforturi pentru îmbunătățirea structurilor pentru mai multă muzică și dans în școli și școli culturale (pentru copii după orele de școală), prin cooperarea cu comunitatea de voluntari.
7. Cum se poate îmbunătăți economia în comunitățile voluntare și cum se poate beneficia de pe urma sinergiilor pozitive dezvoltate cu cooperarea instituțională?
8. Cum se pot organiza evenimente pentru vizibilitate și popularitate, vizibilitate în marketing și creșterea gradului de cunoaștere și conștientizare pentru publicul larg?

Foto 4. Tur școlar.
Nypvang skole,
Trondheim, 2025.
Foto: Nypvang skole.

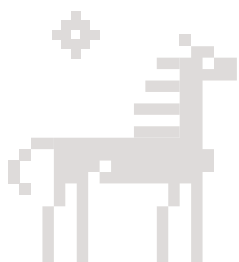

Foto 5. Evenimente de practică în expoziție.
"Ungdommelig dansefest".
Muzeul Rockheim,
Trondheim, 2024.
Foto: Celina Gallo.

Pornind de la aceste premise, au fost formulate sugestii comune împreună cu comunitatea de dans și muzică. Aceste inițiative cheie au fost puse în aplicare prin crearea unei platforme de coordonare, organizarea de evenimente de dans la scară largă cu muzicieni renumiți și crearea de locuri de întâlnire pe termen lung cu muzică live și stiluri de dans mixte, care vor duce în cele din urmă la înființarea unui centru de dans comunitar în Trondheim. Proiectul pune accentul și pe educație, prin organizarea de ateliere de dans și muzică pentru profesori, elevi și organizații comunitare. Planurile includ turnee școlare cu instructori tineri, pachete de dans pentru școli și formare pentru instructori studenți.

Ne-am propus o implementare bine planificată prin asumarea în comun a responsabilității pentru rezultate, în care liderii comunității sunt ascultați înaintea și în timpul planificării și implementării măsurilor referitoare la inițiativele cheie. Acest lucru a dus la organizarea a trei weekenduri de dans la Rockheim, incluzând seminarii, petreceri de dans cu muzicieni de top, cursuri pentru instructori de dans și cursuri de dans pentru profesori și educatori. Am organizat turnee școlare, ne-am implicat în promovarea dansului și a muzicii tradiționale în timpul Campionatului Mondial de Schi Nordic și am reprezentat dorințele și nevoile comunității în cadrul întâlnirilor cu instituții culturale, politicieni și rețele științifice la nivel regional. Acest lucru a arătat cum conceptul de *evenimente de practică în expoziție* în contextul norvegian prinde contur prin combinarea diseminării cunoștințelor atât pentru publicul larg, studenți și elevi, cât și pentru pasionații comunității de dans, cu organizarea de arene de dans/locuri de întâlnire. Acest lucru creează o mai mare conștientizare, arătând cum muzica și dansul tradițional sunt un domeniu important al sustenabilității sociale atât pentru generațiile mai în vârstă, cât și pentru cele mai tinere, unde publicul larg ar putea lega muzica și dansul de bunăstarea generală și de recreere.

Reflecții, provocări, beneficii pentru toți cei implicați

Prin acest proiect am ajuns să cunoaștem o comunitate numeroasă formată din dansatori populari, dansatori de swing și muzicieni din ambele genuri. Facilitarea identificării unor locuri comune de întâlnire pentru această comunitate diversă a fost bine primită și a creat, ca rezultat, multe sinergii pozitive în cadrul comunităților.

Evaluăm procesul nostru ca fiind bine condus în ceea ce privește cunoașterea așteptărilor și nevoilor comunităților pentru protejarea dansului și a arenelor de dans. Prin munca de teren și procesul co-creativ, grupul de cercetare norvegian a obținut informații valoroase și a ajuns să cunoască domeniul, pentru a putea structura mai bine proiectul în conformitate cu dorințele, visurile și preocupările comunității.

Deși procesul de co-creare a măsurilor care urmau să fie implementate în Trondheim era nou pentru majoritatea comunităților, nu am constatat o lipsă de interes pentru participarea la proiect. Suntem mulțumiți de implicarea comunității; oamenii au participat activ la acest proces destul de deschis, în cadrul căruia ne-am propus să acordăm o șansă tuturor ideilor, fără a prevedea rezultatele posibile încă de la început.

În acest sens, rolul instituțiilor partenere a fost ascuns comunităților până la a doua întâlnire, când am dezvăluit unele așteptări pentru a pune bazele pentru restul proiectului. Datorită caracterului deschis al procesului, am primit feedback și în ceea ce privește rolurile conflictuale, elementele de concurență, obiectivele și scopurile neclare ale proiectului. Cu toate acestea, am reușit să extindem și să îmbunătățim modul în care oferim resurse comunităților de dans din patrimoniul cultural imaterial și să deschidem o linie de dialog între comunitate și instituții. Acest lucru a alimentat scopul acestui studiu de caz de a coopera în mod aprofundat și pe termen lung cu pasionații de dans și comunitatea de dans.

Rezultatul muncii noastre de teren și al procesului de facilitare a fost o listă de măsuri care urmează să fie implementate în Trondheim. Această listă combină nevoile și dorințele comunităților și ideile și resursele muzeelor Ringve și Rockheim și ale Sff în ceea ce privește rolurile și structurile noastre ca instituții naționale de patrimoniu cultural. Procesul de elaborare a listei a fost unul co-creativ și a avut o componentă puternică din partea politicilor culturale actuale relevante, cu scopul de a crește gradul de conștientizare a provocărilor cu care se confruntă societatea contemporană de astăzi, în special în rândul altor actori din oraș, inclusiv partenerii proiectului.

Prin acest proces îndelungat, de jos în sus, care a pus comunitatea în centrul atenției, aceasta din urmă a dobândit instrumente pentru a recunoaște și a depăși mai bine provocările actuale ale transmiterii cunoștințelor locale despre dans. Pe de altă parte, noi, ca instituții, am dobândit informații și cunoștințe valoroase despre crearea și desfășurarea de modele durabile de facilitare a strategiilor de co-creare a strategiilor de salvagardare a patrimoniului comunităților de dans ca patrimoniu viu.

Co-creația definește un parteneriat în care ambele părți își definesc nevoile și obiectivele la începutul unui proiect și colaborează pentru a le îndeplini. Comunitățile ar trebui să aibă mai multă putere decât într-un proiect participativ obișnuit, dar ar trebui să fie atinse atât obiectivele instituției, cât și ale comunităților, iar rezultatul final al colaborării trebuie să fie proprietatea comună a comunității și a instituției.

Facilitatorul este o persoană neutră care ajută un grup de oameni să înțeleagă obiectivele comune și îi asistă în planificarea și realizarea acestora. Facilitatorul nu se află într-o poziție de autoritate și nu transmite cunoștințe pe care numai el le deține. În schimb, el pune în aplicare structuri și procese care vor ajuta grupul să-și comunice propriile idei (Gray, 2016:19).

Participativ: care permite oamenilor să participe sau să se implice într-o activitate. O abordare sau metodă în care practicile, procesele sau evenimentele sunt dezvoltate în colaborare cu participanții înșiși, în special cu purtătorii de tradiții și practicienii patrimoniului cultural imaterial (PCI). Aceasta implică faptul că participanții nu sunt doar contribuitori, ci co-creatori cu influență reală asupra deciziilor, conținutului și implementării. Este un proces de jos în sus, bazat pe dialog egal, învățare reciprocă și proprietate comună, în care instituțiile acționează mai degrabă ca facilitatori sau susținători decât ca îndrumători.

Transmitere: măsuri menite să asigure evoluția continuă a elementelor întruchipate ale patrimoniului cultural imaterial, de la o manifestare la alta și în timp ce sunt transmise de la o persoană la alta și de la o generație la alta.

Comunitate: „persoane care apreciază anumite aspecte ale patrimoniului cultural pe care doresc, în cadrul acțiunilor publice, să le păstreze și să le transmită generațiilor viitoare” (Consiliul Europei, 2005: articolul 2). Această comunitate patrimonială nu se conformează neapărat comunităților locale sau etnice, ci mai degrabă unei așa-numite „comunități de practică”. Dincolo de patrimoniul pe care îl împărtășesc, membrii unei astfel de comunități de practică a patrimoniului nu se cunosc neapărat între ei și nu împărtășesc alte practici sau interese. Cu alte cuvinte, o comunitate patrimonială este formată din orice persoană care are o legătură, într-un fel sau altul, cu practica în cauză. În cazul practicilor muzicale și de dans, aceasta include muzicieni, dansatori și public, dar și alte persoane implicate, precum organizatori de evenimente, creatori de costume, membri ai comunității locale, prieteni și familii.

SLOVENIA / MUZEUL ETNOGRAFIC AL SLOVENIEI

Adela Pukl

Anja Jerin

Introducere

Muzeul Etnografic al Sloveniei (în continuare MES) are rolul de coordonator național pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial și asigură implementarea Convenției UNESCO pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial (2003) în Slovenia. Ca parte a activității sale, acesta cooperează constant cu purtătorii de patrimoniul cultural imaterial din domeniu ale căror activități pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial sunt prezentate în Registrul patrimoniului cultural imaterial. Acest registru include și patrimoniul reprezentat de dansul popular care e încă viu și are reprezentanți activi care se îngrijesc de dezvoltarea și de transmiterea sa.

Diverse dansuri din tradiția de dansuri a Sloveniei. În prezent, majoritatea dansurilor populare slovene sunt prezentate doar în spectacolele ansamblurilor de dansuri populare, dar două dansuri, *sotiš* și *šamarjanka* sunt încă practicate activ. *Sotiš* și *šamarjanka* au fost înscrise în Registrul patrimoniului cultural imaterial în anul 2021. Ambele dansuri sunt dansuri în pereche care se dansează spontan la diverse ocazii, de exemplu la petreceri, întruniri de familie, nunți, baluri ale bobocilor sau de absolvire și la festivaluri. Regiunea în care au fost cel mai bine conservate aceste dansuri e Prekmurje (o regiune în nord-estul extrem al Sloveniei), unde ele reprezintă o importantă componentă identitară a populației locale.

Mulți dansatori sunt și membri ai ansamblurilor de dans popular în care generații diverse, de la cei mai tineri până la cei mai vârstnici, creează coregrafii variate. Acestea le ilustrează în același timp creativitatea și conexiunea cu tradiția. Ansamblurile de dansuri populare joacă un rol important în transferul de cunoștințe și conștientizarea prezenței tradiției dansurilor în Prekmurje.

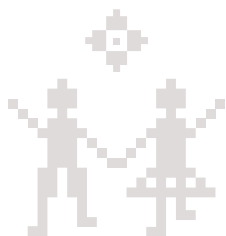
Foto 1: Filmarea unui material pedagogic într-un studio pentru un Dans din cadrul expoziției – Patrimoniul viu al Europei în mișcare, Ljubljana, Slovenia, 2024.
Foto: Adela Pukl.

Comunitatea noastră

Comunitatea de dans e reprezentată de băieți și fete, bărbați și femei de toate vârstele care se întrunesc să danseze spontan la diverse sărbători și petreceri și ca parte din spectacolele ansamblurilor de dansuri populare. Unii membri sunt dansatori profesioniști; pentru majoritatea, dansul într-un ansamblu de dans popular este o activitate de timp liber.

Primul ansamblu de dansuri populare din Beltinci a fost fondat în 1938. În prezent, în regiune sunt active mai multe, iar membrii acestora sunt aduși laolaltă de prietenie și perseverență, precum și de dorința de a învăța despre și de a păstra dansurile populare tradiționale, cântecele, obiceiurile, tradițiile și jocurile din regiunea Prekmurje. Muzica, un element important în dans, e asigurată de diferiți muzicieni: uneori dansatorii sunt acompaniați doar de un acordeonist, alteori de un întreg ansamblu muzical.

La expoziția *Dansul ca patrimoniu cultural imaterial*, dansul ca patrimoniu astfel cum e văzut și perceput de comunitatea de dans din zonă a fost prezentat și prin materiale video. Reprezentanții acestei comunități sunt cel mai adesea profesori de dans care își transmit cunoștințele celor mai mici, din școala elementară, dar și elevilor de liceu și adulților. Ei folosesc metode de predare diverse, pe care le adaptează la diferitele grupe de vârstă. Un foarte important transfer al acestor cunoștințe se realizează și în cadrul familiilor.

Metodologia

Comunitatea de dans care ne-a oferit o mână de ajutor în procesul de pregătire a expoziției și a evenimentelor conexe la MES lucrează activ pentru a salvarda patrimoniul încă viu, transmis de la o generație la alta. La întâlnirile noastre cu purtătorii de patrimoniu, am discutat despre tradițiile de dans, transferul de cunoștințe, practicile lor, importanța salvardării patrimoniului pentru comunitatea locală și rolul dansului în viețile lor în general. Pe parcursul discuțiilor noastre cu reprezentanții purtătorilor de patrimoniu (Asociația culturală „Marko” Beltinci) a devenit limpede că aceștia așteptau cu nerăbdare să participe la proiect și erau încântați că își pot prezenta patrimoniul local într-un context diferit. Împreună, am realizat planificarea graficului de filmări și am filmat materialele video pentru expoziție (film de prezentare, educativ și documentar).

Încrederea reciprocă și respectul pe care le-am dezvoltat în timp ce pregăteam materialele pentru expoziție au contribuit la o expoziție cu care se identifică atât purtătorii de patrimoniu, cât și curatorii muzeului.

Foto 2: Vizitatorii din muzeu pot învăța să danseze sotiš cu ajutorul unei prezentări interactive, Ljubljana, Slovenia, 2025.
Foto: Adela Pukl.

Rezultate, soluții, public

Expoziția a prezentat dansul ca element de patrimoniu al regiunii Prekmurje – dansurile *sotiš* și *šamarjanka* – într-un context nou: muzeul. Acest aspect – aducerea dansului ca patrimoniu cultural imaterial în muzeu – s-a dovedit a fi cea mai mare provocare a noastră.

Muzeele sunt instituții care nu se închid când dansatorii merg la școală sau la serviciu și, prin urmare, dansatorii nu pot fi mereu acolo când sunt deschise muzeele.

Așadar, vizitatorilor trebuie să li se ofere un program care pe de o parte să prezinte un dans și pe de altă parte, să aducă patrimoniul mai aproape de oameni prin experiența lor personală. Astfel, am organizat ateliere interactive virtuale pentru cei ce învățau primii pași ai ambelor dansuri selectate. Filmarea acestora a fost o provocare pentru toți cei implicați, de la dansatori la curatori, la cameramani și așa mai departe.

Cuplul de dansatori era format din dansatori amatori care practicau aceste dansuri din copilărie. Pentru ei, filmarea a fost dificilă, fiindcă nu erau obișnuiți să își analizeze pașii și mișcările pe care le fac instinctiv, fără să se gândească conștient la ele. Noi, pe de altă parte, ne așteptam să desfacă variantele de dans în componente individuale. Mai mult decât orice, filmarea

a necesitat o bună pregătire (întâlniri preliminare și o filmare de probă), un scenariu și alinierea obiectivelor.

Pentru noi, aspectul cel mai important a fost să permitem purtătorilor de patrimoniu să prezinte acest patrimoniu în contextul muzeal așa cum ei îl văd și îl înțeleg. I-am lăsat pe ei să decidă ce muzician doresc să îi acompanieze (un acordeonist), ei au ales ritmul și ei au ales ca dansul să fie filmat cu muzică live.

Pe parcursul întregului proces, am ținut mereu seama de dorințele comunității de dans și am pregătit conținut care să rămână expus la Muzeul Etnografic al Sloveniei după finalizarea proiectului. Aceste exponate interactive, care diseminează cunoștințele de dans ca patrimoniu (imaterial) sunt o contribuție majoră pentru muzeu. Cu cuvintele membrilor comunității dansatorilor: *„Suntem foarte mândri că am avut ocazia să colaborăm cu Muzeul Etnografic al Sloveniei la crearea acestei expoziții și a evenimentelor de dans. Pentru asociația noastră a fost o onoare să poată prezenta publicului larg dedicarea cu care conservăm patrimoniul cultural, dar și o provocare specială, deoarece am încercat să găsim o manieră de a ne prezenta folclorul într-o manieră diferită, mai contemporană.”*

O parte importantă a expoziției au reprezentat-o și cele cinci *evenimente de practică*: pentru copii, elevi, adulți și profesioniști. La aceste evenimente organizate la muzeu, participanții au învățat să danseze *sotiš* și *šamarjanka* cu ajutorul comunității de dans. Membrii acestei comunități au adaptat lecțiile de dans la cunoștințele și vârsta participanților și la numărul de participanți la eveniment. Cu toții am învățat ceva nou și ne-am distrat în același timp.

Foto 3: Evenimente de practică în expoziție la Muzeul Etnografic din Slovenia, Ljubljana, Slovenia, 2025. Foto: Anja Jerin.

Reflecții, provocări și beneficii pentru cei implicați

Expoziția de dans e o provocare nouă pentru MES deoarece dansul este un element de patrimoniu cultural imaterial dificil de materializat și de prezentat (în context muzeal). Pe parcursul procesului, scopul nostru a fost acela de a prezenta dansul nu doar ca pe o activitate în care se angajează ansamblurile de dansuri populare, ci ca pe un dans spontan care nu necesită o ținută / un costum special. Acest lucru s-a comunicat cu succes prin conținutul virtual interactiv, dar deoarece comunitatea de dans a dorit să prezinte cel puțin o parte din dansuri în costumele dintr-o anumită epocă, am integrat patru costume purtate de membrii ansamblului de dansuri populare în spectacolele de pe scenă din cadrul expoziției.

O altă provocare a fost aceea ca profesioniștii muzeului să colaboreze cu comunitatea de dans; cu toții am avut ceva de învățat și de adaptat pentru atingerea scopului nostru comun. Principala noastră persoană de legătură cu comunitatea de dans a fost Jelka Breznik, care a spus: „Colaborarea la proiect (munca de teren, amenajarea expoziției, evenimentele de dans și celelalte) a fost extrem de satisfăcătoare și am văzut-o ca pe un semn al recunoașterii și al mândriei, dar și ca pe o ocazie de a face schimb de opinii și de a colabora cu alți profesioniști, de la care am învățat o mulțime de lucruri. A fost esențial să ne coordonăm abordările și așteptările, însă aspectul cel mai important a fost să lucrăm cu persoane care gândesc ca noi, care se respectă reciproc și împărtășesc același obiectiv: salvagardarea patrimoniului nostru cultural.”

Dansul și muzica merg mână în mână și prin procesul de colaborare cu comunitatea de dans a devenit clar cât de importantă este, de fapt, muzica live, fie că vine de la o formație sau de la un singur acordeonist. Ea evidențiază caracterul vibrant al dansului cu nenumăratele sale variațiuni, făcând

Foto 4: Spectacol al trupei de dans la deschiderea expoziției, Ljubljana, Slovenia, 2024. Foto: Miha Špiček.

Foto 5: Transferul cunoștințelor despre dans ca patrimoniu către generațiile mai mici, în școala primară, Beltinci, Slovenia, 2021. Foto: Adela Pukl.

astfel posibilă dezvoltarea unor noi forme simultan cu revenirea constantă la rădăcini. Muzica live a acompaniat evenimentele de dans pentru copii, studenți și adulți. Pentru unii, a fost o ocazie de socializare, pentru alții, după cum a afirmat un vizitator, o ocazie „de a demonta stereotipurile asociate cu dansul ca patrimoniu printr-o experiență la prima mână în care să înveți un dans popular. În Slovenia, dansurile populare cu toate variațiunile lor sunt încă supuse anumitor stereotipuri și chiar stigmatului. Aceste reprezentații într-un cadru urban sunt, deci, importante pentru demontarea discursului negativ din jurul dansurilor populare și al comunităților de dans. Aș fi încântat dacă ar exista mai multe asemenea oportunități!”

Co-creația se concentrează pe dezvoltarea în comun a ceva nou, cu participarea tuturor celor implicați.

Facilitatorul e persoana care ajută un grup de oameni să lucreze mai bine împreună, să își înțeleagă obiectivele comune și să planifice cum să le realizeze prin întâlniri și discuții. Pe parcursul acestui exercițiu, facilitatorul rămâne „neutru”, adică nu adoptă o anumită poziție în cadrul discuțiilor.

Participativ înseamnă care oferă oamenilor ocazia să de a fi implicați în decizia despre cum se face ceva.

Transmitere înseamnă modalitatea / procesul prin care o persoană dobândește diferite cunoștințe și competențe. Transferul de cunoștințe și de competențe poate fi liniar sau orizontal.

Comunitate: popoare, grupuri și, după caz, indivizi care creează, mențin, păstrează și transmit patrimoniul

Simona Malearov

Raluca Ioana Andrei

Teodora Verza

Introducere

Studiul Cetei de feciori din Rucăr, județul Brașov, un sat pe malul drept al râului Olt, are la bază campanii extinse de cercetare realizate de Muzeul ASTRA. Rucăr este un exemplu de comunitate românească cu o bogată cultură a dansului care păstrează și adaptează tradiții, inclusiv elemente de dans social. Comunitatea înseamnă un grup de oameni care locuiesc în același spațiu geografic și interacționează cu regularitate, formând legături pe baza vecinătății, a culturii sau a obiceiurilor comune. Alegerea aceasta a fost determinată de modul său de organizare și funcționare, care o deosebește de alte comunități contemporane.

Dansurile Cetei de feciori – Fecioreasca pentru băieți Poșovoica (Hațegana) pentru perechi și Șchioapa (Învărtita) și Jiana și Sârba de grup – marchează sărbători de iarnă importante. Pașii de la fiecare tip de dans sunt transmiși prin imitație de la o generație la alta. Membrii cu experiență ai cetei au sarcina de a-i învăța pe membrii mai tineri să înțeleagă și să stăpânească tehnicile de dans. Muzeul sprijină un grup de tineri încă atașați de tradiție.

Elementele suplimentare – costumul, strigătele, muzica și coregrafia fac din aceste dansuri tradiționale o bogată expresie a patrimoniului imaterial.

Așteptarea comunității a fost aceea de a crește gradul de vizibilitate pentru a atrage în zonă turiști care să se bucure de obiceiurile comunității patrimoniale. Muzeul este un mediator între comunitate și publicul larg, contribuind astfel la menținerea specificului local.

Foto 1: Repetiții la
Casa de cultură, Rucăr, 2023.
Foto: Karla Roșca.

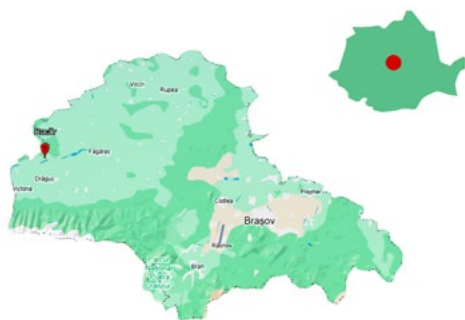
Comunitatea noastră

În Rucăr, transmiterea dansului prin Ceata de feciori vine ca urmare a asumării de către comunitate a acestui patrimoniu cultural. Ceata funcționează în contextul obiceiurilor sezoniere, cu un puternic caracter colectiv și frecvența performanțelor ciclice. Activitatea Cetei de feciori marchează reperiile festivităților de iarnă, momente cu valoare unică de renaștere temporală.

La începutul lunii decembrie, băieții și fetele necăsătoriți se strâng la o casă (Gazda) pentru a forma Ceata, fiecare membru având roluri și responsabilități clar definite. Până la Crăciun, toții membrii vor repeta și vor învăța întregul repertoriu de dansuri și strigături. În Ajunul Crăciunului la colindat merg doar băieții; ei vizitează personalitățile satului și în cele din urmă casele fetelor necăsătorite, care li se alătură. De Crăciun, de Bobotează și de Sf. Ion, comunitatea se strânge după-mesele la Căminul cultural unde ceata pornește dansul. De Anul Nou, Ceata dansează la răscruci și la fântânile comunale, pentru a asigura resursele de apă ale întregului sat. Acestea sunt elemente de continuitate, conservare a tradiției și regenerare.

În cadrul expoziției, o cameră a fost amenajată exclusiv împreună cu membrii comunității, într-un proces de co-creație. Acest proces a inclus donații de piese din costume tradiționale, opinia lor despre cum ar trebui expuse obiectele și selectarea fotografiilor de arhivă care reprezentau cel mai bine comunitatea. Încăperea a integrat și rezultatele muncii de teren și de arhivare desfășurate între 2022 și 2024 care a culminat cu un documentar dedicat Cetei de feciori, în aceștia erau protagoniști.

Foto 2: Harta regiunii
acoperită de studiul de caz.

Metodologie

Studiul de caz a folosit o metodologie cuprinzătoare: cercetare de teren, analiza repertoriului muzical și coregrafic și explorarea spațiilor specifice. Interacțiunea directă cu membrii Cetei de feciori și cu comunitatea locală a revelat legăturile profunde dintre muzică, dans, ritual și locație (pentru repetiții sau festivități). Repertoriul muzical a fost analizat din perspectiva rolului său în modelarea identității tradiționale.

Muzeul ASTRA a documentat și a promovat patrimoniul imaterial al Cetei de feciori prin colaborări, evenimente, ateliere și sprijin, crescând vizibilitatea comunității. Membrii comunității au participat la reuniuni de lucru unde s-au distribuit materiale de arhivă, creând un dialog de jos în sus ancorat în cunoștințe locale. Înregistrările audio-video au ajutat la înțelegerea identității culturale regionale și a valorii dansurilor locale în cadrul patrimoniului european. Comunitatea a îmbrățișat ocazia de a-și prezenta obiceiurile în cadrul expoziției.

Rezultate, soluții, public

Comunitățile patrimoniale și publicul dornic să observe diverse tipuri de dans, au putut participa activ la toate evenimentele de practică. Acestea au fost concepute pentru a încuraja și stimula evenimentele de dans la care participanții să interacționeze și să se simtă bine, creând un spațiu de dans în cadrul muzeului. Dansurile prezentate de comunitățile patrimoniale: Învârtita, Hațegana, Fecioreasca și Jiana, au ilustrat bogăția și diversitatea patrimoniului cultural material și imaterial al comunității. Participanții au învățat stilurile specifice de dans ale fiecărei comunități etnice prin mișcări ritmice.

Foto 3: Ceata de feciori
din Rucăr, 2022.

Foto: Dumitru Andrei.

Evenimentele de practică în expoziție și-au propus să prezinte dansurile europene creând un spațiu interactiv și educațional. Aceste evenimente au facilitat un schimb cultural între practicieni și public, încurajând dialogul intercultural și promovând dansul ca formă activă de patrimoniu.

În timpul acestor evenimente, am strâns impresii de la participanți atât prin chestionare, cât și prin interviuri directe. Numeroși vizitatori au menționat că au fost impresionați de ocazia de a învăța dansuri tradiționale într-un spațiu interactiv. Unii dintre ei au subliniat faptul că au simțit o legătură mai puternică cu tradițiile românești și au fost îndeosebi impresionați de legătura dintre participanți și de starea de bine pe care le-a dat-o dansul, precum și de autenticitatea experienței.

S-au asigurat o comunicare și o promovare eficiente pentru a atrage public divers, de la entuziaști ai dansului și experți la publicul general format din copii, tineri și adulți. Strategia de promovare a fost concepută astfel încât să atragă un public divers folosind mijloace media de comunicare, promovare și diseminare pe platforme locale, naționale și internaționale atât online, cât și offline.

Obiectivul nostru a fost acela de a crea o legătură între vizitatori și tradiții naționale, cu accent pe valoarea dansului în conservarea identității culturale și consolidarea legăturilor interculturale. Evenimentele au fost concepute pentru a fi accesibile și educative, stimulând curiozitatea și implicarea activă a publicului. Per total, evenimentele de practică au avut ca scop acela de a inspira un sentiment de apreciere și înțelegere a tradițiilor de dans participativ din România, ca parte integrală din patrimoniul cultural european.

Foto 4: Ceata de feciori
la evenimentul de
practică, Sibiu, 2024.
Foto: Silviu Popa.

Reflecții, provocări și beneficii pentru toți cei implicați

Astăzi există două trupe în cele cinci sate ce țin de comuna Viștea – în Rucăr și în Viștea de Jos. Interesul pentru colinde, dansuri tradiționale și cetele de feciori a scăzut și continuă să scadă. La jumătatea secolului al XX-lea, în fiecare sat din Țara Făgărașului exista cel puțin o ceată. Muzica și dansul erau esențiale pentru socializare și conectare la nivel intergenerațional, oamenii de toate vârstele fiind dornici să învețe și să păstreze tradiția.

O provocare majoră cu care ne-am confruntat a fost reticența unor membri ai comunității de a participa la evenimentele organizate în locații nefamiliare, cum ar fi muzeul. În acest context, am venit cu soluții organizând sesiuni de instruire și de familiarizare cu scopul de a ajuta participanții să se simtă mai confortabili cu noile formate. Totodată, am încurajat participarea activă a acestora la procesul de organizare a evenimentelor, astfel încât să fie mai încrezători și să își asume roluri cheie în promovarea propriilor tradiții. Studiul de caz selectat dovedește că sistemul obiceiurilor românești este unitar și foarte specific, bazându-se pe o lungă tradiție și fiind totodată deschis la nou.

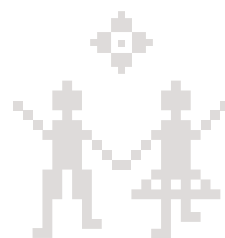
Rolul nostru este acela de a ne implica atât în promovarea comunităților, a obiceiurilor și a tradițiilor acestora, cât și în conștientizarea în rândul membrilor comunității a valorilor pe care le dețin și pe care le pot exploata în beneficiul propriu și al celorlalte comunități. Pentru a contracara interesul tot mai scăzut în dansurile tradiționale, cu toate implicațiile sale, am pus în practică diverse inițiative educaționale și culturale cum ar fi organizarea de ateliere de dans pentru a-i sensibiliza pe tineri și a le stimula dorința de a învăța aceste obiceiuri încă păstrate de comunitățile patrimoniale.

Evenimentele organizate au avut un impact semnificativ asupra participanților, oferindu-le ocazia de a-și exprima creativitatea prin dans și de a-și transmite cunoștințele mai departe. Totodată, publicul larg a avut ocazia de a

descoperi și aprecia unicitatea culturală a satului Rucăr, mai ales prin prisma dansului și a muzicii tradiționale. Numeroși vizitatori și-au exprimat dorința de a participa la evenimente viitoare, sugerând un interes reînnoit pentru genul acesta de patrimoniu cultural și un angajament mai mare pentru păstrarea și promovarea dansurilor tradiționale locale.

Ilustrarea patrimoniului imaterial printr-o expoziție interactivă a creat noi metode de a prezenta cunoștințe și obiecte, toate expuse pentru a crea imaginea de ansamblu, complexă și unitară a dansului.

Foto 5: Ceata de feciori la evenimentul de practică, Sibiu, 2024.
Foto: Silviu Popa.

Co-creția este un proces de colaborare în cadrul căruia instituțiile culturale și publicul sau comunitățile implicate lucrează împreună pentru a crea conținut, interpretări sau experiențe culturale. Acest model presupune un schimb activ de cunoștințe, perspective și valori, cu accent pe participare și incluziune. Co-creția transformă vizitatorii din receptori pasivi în parteneri activi la modelarea sensului și a valorii patrimoniului.

Facilitator: Instituția culturală își asumă rolul de a facilita accesul la cultură, de a promova participarea activă și de a cultiva dezvoltarea dialogului intercultural. În această capacitate, instituția merge dincolo de conservarea și expunerea patrimoniului până la crearea contextelor de învățare, colaborare și co-creare, devenit astfel un catalizator pentru incluziune socială, educație informală și dezvoltare comunitară.

Participativ se referă la actul de a ajuta – direct sau prin intermediul unei organizații – la modelarea politicilor și a viitorului unei instituții, asociații sau grup informal, în beneficiul unei comunități; adeseori, se consideră că acesta garantează durabilitatea unui proiect sau dezvoltarea unei instituții; participarea ia trei forme: sprijin din partea elitelor, comportamentul vizitatorilor și implicarea comunității locale.

Transmiterea se referă la procesul de comunicare, conservare și transfer intergenerațional al valorilor culturale, istorice și simbolice asociate cu un obiect de patrimoniu. Acest fapt presupune nu doar conservarea fizică a artefactelor, ci și menținerea și diseminarea sensurilor identitare și educaționale prin mediere culturală, interpretare academică și prezentare publică.

Comunitate: un grup de oameni cu interese, practici culturale, origini geografice sau idealuri etnice și politice comune, precum și cu patrimoniu și obiceiuri comune. Membrii unei comunități respectă aceleași norme, iar acțiunile lor sunt în conformitate cu ale celorlalți.

Márta Bokonics-Kramlik

Dóra Pál-Kovács

Introducere

În Ungaria, coordonatorul profesional al implementării Convenției din 2003 privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial este Muzeul în Aer Liber al Ungariei. În decursul existenței sale, instituția și-a format o extinsă comunitate și rețea profesională, a devenit centrul cunoașterii în domeniul salvagădării patrimoniului cultural și a creat Direcția Patrimoniului Cultural Imaterial. Activitatea Direcției include întreținerea unui inventar național al patrimoniului cultural imaterial, în strânsă legătură cu comunitățile ICH. Ținând seama de obiectivele proiectului, am selectat comunitatea Sárköz, înscrisă în inventarul național din anul 2012. Pe lângă bogata tradiție a dansului, această comunitate oferă un rol dominant și altor forme ale artei populare. Un dans în pereche caracteristic pentru tradiția comunității Sárköz este *csárdás*, care are o versiune lentă și *friss* inclusă în patrimoniul cultural. *Csárdás* este un dans cu rădăcini adânci în această regiune, care a înflorit în ultima vreme. Toată arta populară a regiunii reflectă obiectivele Convenției din 2003: e moștenită de la o generație la alta, răspunde constant contextului social și cultural, nu e statică și e o parte esențială din identitatea comunității.

Evenimentele din cadrul expoziției au pus accentul pe transmiterea de cunoștințe prin educație muzeală bazată pe comunitatea de dans, pentru a-i ajuta pe copii și pe adulți să devină vizitatori ai muzeului și a-i educa să înțeleagă artele și dansul și să se bucure de ele.

Foto 1: *Friss csárdás* din regiunea Sárköz, Szentendre, Ungaria, 2024. Foto: Muzeul în Aer Liber al Ungariei, Balázs Farkas-Mohi.

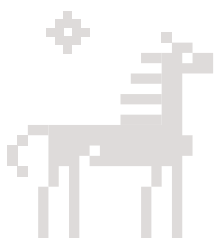

Comunitatea noastră

Sárköz e o regiune culturală specifică din zona Dunării inferioare, în Ungaria. Cultura tipică a țesutului și brodatului, gulere de mărgelă, costume colorate realizate din materiale de înaltă calitate, accesorii, dialect și cântece populare și dansuri tipice regiunii, toate acestea laolaltă definesc identitatea culturală a localnicilor din Sárköz.

Regiunea continuă să păstreze o bogată tradiție de practici comunitare, una dintre cele mai frecvente metode de învățare fiind transmiterea cunoștințelor de la o generație la alta. Locurile în care se realizează acest transfer, în regiunea Sárköz, sunt centrele de dans, trupele de dans și alte evenimente dansante organizate cum ar fi balurile recoltei. Mișcarea centrelor de dans a dus la instituționalizarea dansurilor locale în școli și case de cultură, deschise deopotrivă copiilor și adulților, femeilor și bărbaților. Pe lângă centrele de dans și sălile de repetiții, scena e adeseori și locul unde se prinde contur cultura dansurilor tradiționale, inclusiv *csárdásul* din Sárköz. Pe scenă, spectacolele de tradiții populare sau de teatru-dans au devenit tot mai populare.

La *Evenimentele de practică în expoziție* dansurile, inclusiv *csárdásul* din Sárköz, sunt prezentate ca un fenomen cultural complex. Comunitatea i-a încurajat pe vizitatori și pe reprezentanții programelor educaționale ale muzeului să trăiască experiența tradițiilor prin ateliere de muzică și dans și prin activități artisanale.

Metodologie

Unul dintre obiectivele activității de teren a fost acela de a afla mai multe despre locul și rolul dansului în viața comunității și despre ce metode au fost dezvoltate local pentru transmiterea cunoștințelor. Pe baza acestor informații, Muzeul în Aer Liber al Ungariei a elaborat diferite programe pe care le pot desfășura oricând atât membrii comunității, cât și muzeul. Am lucrat cu grupe de vârstă diverse, inclusiv copii de școală primară, elevi de liceu și vârstnici suferind de demență.

În cazul vârstnicilor, ne-am dorit să le îmbunătățim calitatea vieții, starea fizică și mentală generală, incluzând dansul în ședințele lor de activare a memoriei. Pentru elevii de liceu au creat un program prin care să compare evenimente dansante din trecut și din prezent, ceea ce i-a făcut să înțeleagă importanța dansului în socializare și în dezvoltarea relațiilor. Pentru copiii mai mici, scopul nostru a fost acela de a-i implica în dans, de a-i face să se simtă liberi să se exprime și să se bucure de mișcare.

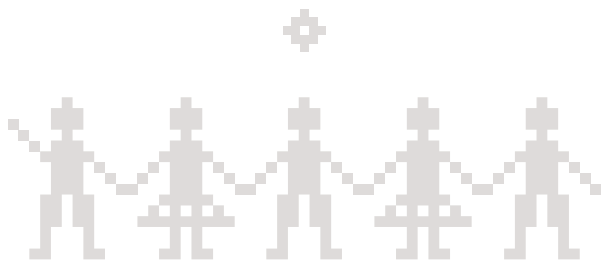

Foto 2: Dans colectiv la evenimentul expoziției din Muzeul în Aer Liber al Ungariei, Szentendre, Ungaria, 2024. Foto: Hungarian Open Air Museum, borsi.

Foto 3: Dansatori și muzicieni din comunitate îi întâmpină pe oaspeți pentru a dansa împreună, Szentendre, Ungaria, 2024. Foto: Muzeul în Aer Liber al Ungariei, Eszter Csonka-Takács.

Rezultate, soluții, public

Pe lângă expoziția participativă s-au organizat mai multe evenimente pentru a trăi experiența caracterului comunitar al tradiției dansului maghiar și a învăța despre diversitatea patrimoniului său imaterial. O parte dintre programe au fost deschise publicului, astfel încât toți vizitatorii muzeului puteau participa, iar activitățile de educație muzeală s-au adresat în special copiilor și vârstnicilor. Prin aceste programe, participanții au putut trăi experiența dansului din Sárköz cu propriile lor corpuri. Sentimentul de apartenență la comunitate a fost întărit de reprezentarea comunității Sárköz. Evenimentele din cadrul expoziției au oferit vizibilitate patrimoniului imaterial, i-au celebrat diversitatea și au ajutat comunitatea să își aducă propriul patrimoniu imaterial mai aproape de vizitatorii muzeului. De exemplu, cu vârstnicii suferind de demență am putut face dansuri obișnuite (de pereche și colective) sau dansuri din poziția așezat. Dansul este o activitate multi-senzorială: sunetul muzicii, ambianța vizuală, atingerea unei alte persoane și mișcarea, toate acestea ajută persoanele care suferă de demență. Este, de asemenea, un bun exercițiu fizic și poate îmbunătăți funcțiile cognitive cum ar fi memoria, ca să nu mai vorbim de eficiența sa în îmbunătățirea dispoziției generale. Programul pentru elevii de liceu s-a bazat pe narativul comunității Sárköz. Prezentând evenimentele dansante de ieri și de azi, am atras atenția asupra diversității acestor evenimente și a faptului că erau un important mijloc de comunicare între oameni și de socializare în cadrul comunității. Prezentând costumul sárköz, am mai introdus un nivel de comunicare non-verbală în timpul dansului. La închidere, am organizat o dezbatere în care elevii și-au exprimat opiniile și au putut discuta despre importanța și rolul evenimentelor dansante de azi și de ieri.

Foto 4: Transmiterea cunoștințelor între generații, Szentendre, Ungaria, 2024.
Foto: Muzeul în Aer Liber al Ungariei, Balázs Farkas-Mohi.

În vacanța școlară, copiii din taberele de vară au fost încurajați să urmărească instalația video din cadrul expoziției și să se lase inspirați să danseze liberi. Acesta a fost un bun exercițiu de conectare în grup și i-a învățat cum se pot exprima prin mișcare și prin dans.

Aceste programe au oferit vizitatorilor muzeului și grupurilor ocazia de a interacționa cu comunitatea patrimoniului cultural imaterial pentru a „capta imaterialul”.

Reflecții, provocări, beneficii pentru toți cei implicați

Evenimentele de practică în expoziție au consolidat importanța participării și a comunității în programele noastre. Participarea activă ne-a ajutat să înțelegem cunoștințele verbale și non-verbale transmise prin dans. Acest lucru a fost încurajat și de prezența comunității, pentru care transmiterea și păstrarea tradițiilor e ceva firesc. Implicarea generației mai tinere e o provocare constantă pentru comunitatea purtătoare de patrimoniu cultural imaterial. Programele elaborate în parteneriat le-au oferit o ocazie în plus să își transmită moștenirea patrimonială. De exemplu, să analizăm experiența activităților pe categorii de vârstă. Studiile au arătat că dansul are un beneficiu semnificativ asupra persoanelor ce suferă de demență. Le poate îmbunătăți dispoziția, reduce anxietatea și stimula funcția cognitivă. Social, încurajează interacțiunea și conectarea. Fizic, îmbunătățește echilibrul, coordonarea și starea de bine în general. Un aspect important – dansul poate stimula stima de sine. Una dintre provocările pe care le-am depășit cu ușurință a fost condiția fizică a unora dintre participanți (unii aveau mobilitate redusă, alții erau în scaune cu rotile); pur și simplu am oferit opțiunea dansului în poziția așezat, care a funcționat foarte bine. Astfel, nimeni nu a rămas pe dinafară.

Majoritatea liceelor au programul încărcat, deci organizarea unei excursii la muzeu pentru a participa la program nu era o opțiune. Soluția a fost aceea de a

crea un program de implicare pe care l-am desfășurat în licee. Am luat obiecte din muzeu pe care să le putem arăta tinerilor, fiindcă era important pentru noi să facem legătura dintre program și muzeu. Să captezi atenția și să menții interesul generațiilor Z și Alfa poate fi o provocare. Am știut de la început că nu ar funcționa să dădă le-am cere să participe la dans, fiindcă ar putea fi prea timizi în fața clasei, așa că am ales altă abordare. În loc să-i învățăm pași de dans, am vrut să se gândească la impactul dansului asupra dezvoltării relațiilor și a socializării. În loc să le testăm cunoștințele enciclopedice, ne-am concentrat pe propriile lor experiențe și competențe în rezolvarea problemelor și în creativitate. Prin acest program, tinerii și-au îmbunătățit abilitățile de comunicare și au devenit mai cooperanți; de asemenea, le-am stârnit interesul pentru dansuri și muzeu.

Foto 5: O servietă pentru dans, un accesoriu esențial pentru un eveniment de dans din cadrul expoziției, Szentendre, Ungaria, 2024.
Foto: Muzeul în Aer Liber al Ungariei, Fruzsina Arkhely.

Co-creație: Prin *co-creație* noi înțelegem că profesioniștii muzeului au lucrat laolaltă cu membrii comunității la dezvoltarea și implementarea programelor detaliate în document.

Facilitator: În dezvoltarea sesiunilor de activități muzeale educaționale, educatorii muzeului au avut rolul de *facilitatori*, îndrumând cu blândețe sesiunile și facilitând desfășurarea activității, însă fără a ține partea nimănui.

Participativ: Acesta este un concept cheie al întregului proiect, care subliniază importanța implicării în înțelegerea patrimoniului cultural imaterial și promovarea evenimentelor *participative* în locul celor pasive, stil prezentare.

Transmitere: Într-un sens mai amplu, *transmiterea* se referă la comunicarea mesajului dansului, care se poate produce atât în contextul patrimoniului cultural imaterial, cât și în timpul activităților muzeale educaționale.

Comunitate: În contextul național maghiar, *comunitatea* se referă la comunitatea purtătoare a patrimoniului inclus în inventarul național al patrimoniului cultural imaterial.

Rebeka Kunej

Introducere

La Centrul de cercetare al Academiei Slovene de Științe și Arte (în continuare ZRC SAZU), Institutul de Etnomuzicologie, fondat în 1934, deține o colecție extinsă de înregistrări din teren realizate de cercetătorii institutului, la care se adaugă constant altele noi. Eforturile Institutului se axează și pe achiziționarea și arhivarea de colecții audio externe de muzică populară slovenă aflate în proprietatea altor instituții și persoane fizice. În prezent, munca de cercetare a Institutului se concentrează pe două domenii prioritare. Pe de o parte, caută să identifice imaginile identității slovene sub forma muzicii populare și a dansului și să exploreze limitele acestora și relațiile cu culturile învecinate. Pe de altă parte, Institutul examinează domeniile în care creativitatea contemporană fuzionează cu patrimoniul de muzică și dans, interpretând totodată fenomene moderne. Institutul își completează cercetările digitalizând bogata arhivă analogică de cântece, dans și muzică populară slovenă și punând aceste colecții la dispoziția publicului prin platforma Etnomuza. Acesta este un spațiu digital al Institutului de Etnomuzicologie ZRC SAZU în care prezentăm materiale audio și video, imagini și manuscrise corelate în principal cu muzica populară și dansul ca patrimoniu al Sloveniei. Materialul publicat e selectat, compilat în seturi complete și asociat cu metadate și studii suplimentare. Acesta oferă în primul rând o perspectivă din interior asupra practicilor muzicale ale trecutului și a fenomenelor sociale asociate acestora, dar în același timp poate fi și o sursă pentru alte studii sau activități de reproducere și producție.

Foto 1: Bazându-se pe înregistrări istorice ale acordeonistului, tinerii muzicieni membri ai ansamblului de dansuri populare s-au angajat într-un proces de co-creație care a făcut legătura între tradiție și interpretarea contemporană a patrimoniului local de dansuri, Horjul, Slovenia, 2024.
Foto: Rebeka Kunej.

Comunitatea noastră

Foto 2: Melodiile de dans popular înregistrate de Rudy Sečnik (1907–1991), un muzician tradițional local, au servit drept bază pentru colaborarea dintre institut și comunitatea locală.
Sursa: © colecție privată.

Proiectul Dansul - Patrimoniu cultural imaterial s-a axat pe factori interesați din cadrul municipalității Horjul. Comunitatea noastră patrimonială este multimodală, deci am lucrat la nivel local în mai multe direcții, adaptându-ne fiecăreia în parte.

La școala primară din Horjul, în colaborare cu învățătoarele, am organizat mai multe lecții pentru a-i familiariza pe elevi cu patrimoniul muzical și dansant al regiunii. Ne-am prezentat institutul și proiectul și am ascultat câteva înregistrări din arhivă. Apoi, am dansat împreună mai multe dansuri populare și am creat muzica de acompaniament. Rezultatul final a fost o reprezentație la bazarul de Crăciun. În mod similar, grupurile specifice cu care am lucrat au fost formate de copiii de grădiniță și personal pedagogic de la ambele instituții educaționale menționate mai sus. În cadrul ansamblului folcloric, am petrecut cea mai mare parte a timpului colaborând cu muzicienii. Punctul de pornire l-au reprezentat vechile înregistrări de acordeon, pe care le-am folosit pentru un nou proces co-creativ. Am oferit înregistrările liderului artistic al ansamblului drept punct de pornire pentru interpretarea coregrafică a dansurilor pe scenă. Am creat noi piese muzicale plecând de la ansamblul de vioară, clarinet, acordeon și contrabas. Acestea au fost prezentate de tinerii muzicieni în cadrul unei expoziții a re-creatorilor de tradiții muzicale populare. Muzica lor a reprezentat și punctul de pornire pentru co-crearea *Evenimentelor de practică în expoziție* realizată în primăvara anului 2025 și a fost corelată cu exponatele din cadrul expoziției proiectului. Acestea toate nu se adresau doar comunității locale, ci și celor interesați de patrimoniul de dans al Văii Horjul.

Prin realizarea acestei expoziții în Horjul, am dorit să atragem și să implicăm și alți localnici, măcar indirect, deoarece pentru noi și comunitatea locală în ansamblul său este o comunitate patrimonială.

Metodologie

Punctul de pornire al colaborării noastre cu comunitatea locală l-au reprezentat înregistrările din arhivele Institutului de Etnomuzicologie ZRC SAZU, necunoscute comunității de origine. Vorbim despre înregistrări pe casete audio realizate de Rudi Sečnik, cunoscut de localnici drept Cankarjev Rudi, care a înțeles valoarea muzicii dansurilor tradiționale din tinerețea sa. În anii 1980, el s-a înregistrat cântându-le la acordeon pentru a se asigura că aceste cântece nu se pierd sau sunt uitate. A dat o copie a acestor înregistrări surorii sale, care a dat-o mai departe nepoatei sale. Printr-o fericită coincidență, înregistrarea a sfârșit în arhivele Institutului de Etnomuzicologie ZRC SAZU. Acest material audio, direct asociat cu patrimoniul de dans al locului și complet trecut cu vederea, a reprezentat punctul de pornire pentru o colaborare creativă cu comunitatea locală din Horjul. Am prezentat proiectul Dansul – Patrimoniul Cultural Imaterial mai multor actori comunitari interesați (municipalitatea, școala primară și asociația culturală ce găzduia ansamblul popular). Pe baza discuțiilor cu diverse grupuri de interese și a nevoilor și dorințelor exprimate de aceștia, am trasat liniile viitoarei noastre colaborări, care au dus la următoarele inițiative: recreații muzicale contemporane (revitalizarea înregistrărilor), folosirea muzicii de dans pentru activități participative în rândul copiilor, corelate cu discuțiile despre patrimoniu și creșterea conștientizării vizavi de patrimoniul cultural printr-o expoziție locală.

Foto 3: Eveniment de dans participativ pentru copii dansatori și muzicieni la o școală primară cu ocazia bazarului de Crăciun, Horjul, Slovenia, 2023.
Foto: Rebeka Kunej.

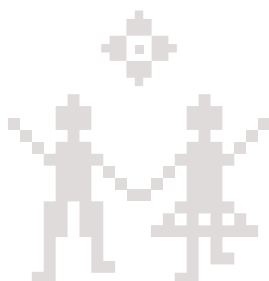
Foto 4: La deschiderea expoziției proiectului în Horjul, Slovenia (aprilie 2025), ansamblul local de dansuri populare a oferit un spectacol special. Foto: Nace Kunej.

Rezultate, soluții, public

Punctul nostru de pornire pentru *Evenimentele de practică în expoziție* a fost mai întâi de toate reprezentat de înregistrările audio și o selecție curatoriată de muzică de dans. Astfel, primul segment al *Evenimentelor de practică în expoziție* a fost asociat direct cu aceste documente audio și a putut fi organizat parțial înainte de deschiderea expoziției comune a partenerilor la proiect. Obiectivul a fost acela de a capacita factorii interesați să își revendice patrimoniul de muzică și dans ca fiind ceva ce le aparține și să îl interpreteze într-o manieră ce rezonază cu nevoile și valorile lor, chiar dacă acestea diferă de așteptările noastre.

Am organizat ateliere în grădinița și școala primară a comunității, familiarizând aproape toți copiii între 3 și 15 ani cu patrimoniul local de dans. La grădiniță atelierele potrivite vârstei au inclus o discuție despre tradițiile și obiceiurile de dans ale comunității, proiectarea unui documentar și dansuri. La școală, clasele selectate au învățat să danseze în timpul lecțiilor. Un moment remarcabil a fost spectacolul public al copiilor, unde aceștia și-au împărtășit patrimoniul reprezentat de dans cu colegii, părinții și comunitatea locală, transpunând tradiția dansului în prezent. Încurajați de răspunsul pozitiv al personalului și al copiilor, am decis să adăugăm o a treia parte la *Evenimentele de dans în expoziție*: ateliere de dans pentru învățătoare și educatoare. Acest curs le oferă capacitatea de a integra patrimoniul local de dans și muzică în metoda lor de predare, îmbogățindu-le actul pedagogic și asigurând continuitatea tradiției. Ansamblul folcloric, ce face parte din singura asociație culturală activă din municipalitate, a avut o abordare diferită vizavi de evenimentele de co-creație.

Secțiunea muzicală a ansamblului folcloric a recreat înregistrările lui Rudi Sečnik și le-a făcut să răsună dincolo de orașul lor. Au prezentat aceste melodii la o expoziție a recreatorilor de muzică tradițională și au înregistrat un mare succes cu acest program, atingând un nivel de excelență național. Ansamblul folcloric a realizat și coregrafii moderne la diverse evenimente organizate ca parte din expoziție (deschiderea, atelierele) sau muzicienii au cântat pur și simplu melodii de dans ale lui Rudi Sečnik.

Cea de-a doua parte a *Evenimentelor de practică în expoziție* a fost direct legată de expoziția proiectului. Pentru mulțumirea tuturor părților implicate, am vrut să oferim importanță și recunoaștere comunității locale organizând expoziția nu doar în capitala Sloveniei, ci și în cadrul comunității locale. Așadar, am acoperit ambele destinații – Ljubljana și Horjul. La Ljubljana, *evenimentele de practică în expoziție* au constat în principal din ateliere de animație și dans pentru un public divers, iar în Horjul aceasta s-a adresat comunității locale, fiind adaptată pe grupe de vârstă – de la cei mai mici, de grădiniță, care au văzut expoziția și au încercat să danseze, la cei mai vârstnici – vârsta a treia. În acest sens, am colaborat cu societatea locală a pensionarilor, iar acolo experiența de dans participativ a fost înlocuită cu diverse mărturii și discuții despre cum era dansul în trecut. Astfel, în timpul vizionării expoziției au fost readuse la viață amintiri prețioase legate de dans.

Foto 5: Implicarea celor mici în discursul despre dans ca parte a patrimoniului local oferă o experiență valoroasă și o provocare pedagogică.
Evenimente de practică în expoziție la grădinița din Horjul, Slovenia, 2024. Foto: Andreja Naglič Kumer, © OŠ Horjul.

Reflecții, provocări, beneficii pentru cei implicați

Nouă ca institut de cercetare, proiectul ne-a oferit perspective noi asupra modului în care putem colabora cu comunitatea locală, confirmându-ne totodată că ambele părți pot avea de câștigat dacă își comunică transparent nevoile și dorințele.

Conform previziunilor, răspunsul autorităților locale a fost pozitiv. Ele ne-au oferit atât sprijin de principiu, cât și, când a fost necesar, sprijin practic, punându-ne la dispoziție infrastructura și spații expoziționale. Autoritățile și-au exprimat satisfacția pentru că au găzduit expoziția europeană în clădirea primăriei și au fost incluse în conținutul expoziției ca una dintre comunitățile reprezentate. Conștientizarea faptului că un mic orașel de provincie va fi parte dintr-o expoziție în alte cinci țări europene i-a făcut să fie mândri. Este esențial faptul că i-am abordat într-o manieră non-academică, parțial pragmatică și faptică și că le-am recunoscut nevoile: de a-și descoperi propriile tradiții de dans, de a crea un narativ vizavi de patrimoniul de dans în cadrul localității și despre localitate și de a oferi conținut cultural suplimentar populației locale.

Am fost convinși că provocarea cea mai mică va fi lucrul cu un ansamblu folcloric local cu experiență în recrearea patrimoniului dansant pe scenă. Însă procesul de co-creație s-a blocat adesea în angrenajul intereselor divergente ale celor două părți. De fapt, ansamblul folcloric este implicat în activități determinate de politica culturală pentru activități de amatori, cu o orientare preponderent competitivă axată pe realizarea de producții artistice. La acest aspect se adaugă și prioritățile ansamblului, de pildă aceea de a oferi evaluatorilor un program atractiv în domeniul interpretării tradițiilor de dans, fără legătură neapărată cu contextul local. Din această perspectivă, materialul bogat și dansurile locale nu s-au dovedit suficient de atractive pentru a constitui baza unei noi coregrafii de scenă. Din contră, în ciuda programei

școlare, directorul, învățătoarele și educatoarele au inclus muzica și dansurile locale în programa lor. De asemenea, și-au exprimat dorința de a învăța mai multe în acest domeniu, deoarece simt că acest lucru le va da șansa să transmită copiilor moștenirea dansului, conservând astfel patrimoniul cultural local pentru viitoarele generații.

Cea mai valoroasă contribuție a proiectului este crearea de noi relații de colaborare între institutul de cercetare și comunitatea patrimonială locală. Contactele și experiențele pozitive rezultate în urma acestui proiect pot oferi un temelie solid pentru alte cooperări viitoare.

Co-creație: În cadrul conceptului de colaborare al proiectului, pașii de urmat au fost constant negociați. Rezultatele proiectului au fost adaptate pentru a răspunde așteptărilor tuturor factorilor interesați și s-au luat decizii comune pentru a include așteptările tuturor celor implicați.

Facilitator: Institutul a servit drept facilitator, acționând ca mediator între două domenii distincte și totuși interconectate: patrimoniul audio arhivat și patrimoniul reprezentant de dans pe de o parte și comunitatea locală patrimonială, pe de altă parte.

Participativ: Implicarea participativă s-a realizat la mai multe niveluri, inclusiv cooperare individuală, colaborare instituțională cu autoritățile municipale și instituțiile educaționale, precum și cu structurile formalizate din cadrul unei asociații cultural-artistice.

Transmitere: Proiectul a făcut posibile mai multe forme de transmitere a patrimoniului și de împărtășire a cunoștințelor: de la experiențele participative ale dansatorilor și muzicienilor la comunicarea patrimoniului local prin expoziții și în presa locală și în sfârșit convertirea înregistrărilor audio analogice în format digital, ceea ce a permis transferul acestui patrimoniu audio într-un mediu virtual.

Comunitate: În acest caz, comunitatea patrimoniu a fost alcătuită din reprezentanți dintr-o gamă largă de grupe de vârstă, interese și preferințe. În cadrul unei singure comunități locale au fost identificate mai multe grupuri drept elemente componente legitime ale comunității patrimoniale.

Zoi N. Margari

Maria I. Koutsouba

Introducere

Abordarea noastră a recunoscut contribuția esențială a instituțiilor academice cum au fost Centrul elen de cercetare folclorică al Academiei din Atena (în continuare HFRC-AA) și Școala/Departamentul de Educație Fizică și Științele Sportului () al Universității Naționale și Capostridiene din Atena (în continuare S/DPESS NKUA) în gestionarea durabilă a dansurilor grecești și a comunităților sale de patrimoniu cultural. Studiul nostru s-a axat pe o comunitate de referință hibridă care, potrivit cercetărilor etnografice, joacă rolul de catalizator în durabilitatea și reziliența dansului și a practicilor de dans ca patrimoniu viu în Grecia.

Pe baza constatărilor HFRC-AA, în calitate de Centru național de documentare pentru cultura populară grecească – cu accent pe cercetarea etnografică, folclorică, antropologică și etnologică – s-a scos în evidență importanța profesorilor de dans specializați în toate aspectele trăirii experienței dansului ca patrimoniu viu. Această importanță a fost evidențiată de HFRC-AA, instituție dedicată colectării, documentării și studiului expresiilor patrimoniului cultural. Accentul se pune totodată și pe sprijinirea practicilor de gestionare durabilă folosite de organismele administrației publice și de comunități (locale/supra-locale, diaspora, hibride) care se străduiesc să salvgardeze și să transmită cunoștințele și abilitățile tradiționale. În acest context, HFRC-AA a analizat rolul decisiv al acestei comunități și a examinat cu atenție relațiile sale cu celelalte comunități grecești unde dansul e un element de patrimoniu.

În plus, în colaborare cu S/DPESS-NKUA, cea mai veche și cea mai mare universitate de stat din Grecia, s-a realizat o analiză mai aprofundată. S/DPESS-NKUA oferă un cadru holistic și interdisciplinar pentru studiile de dans, bazându-se pe tradiția sa îndelungată de predare, studiere și arhivare a dansului ca patrimoniu viu la toate nivelurile educaționale. Prin urmare, ne-am concentrat pe comunitatea profesorilor de dans care a fost încurajată continuu în acest context.

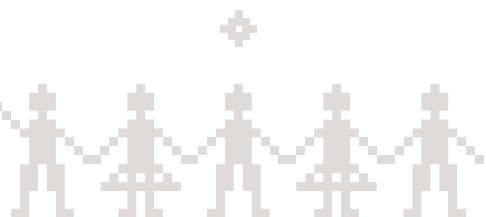
Foto 1: Cultivarea sinergiilor între cadrul instituțional și comunitățile patrimoniale de la firul ierbii prin folclor public și metodologii co-creative în timpul Atelierului *Dansul ca element de patrimoniu cultural imaterial al secolului al XXI-lea. Dansul de la etnografie la studiu: cunoștințe despre dans, cercetare, transmitere, prezentare & rolul profesorilor de dans*, organizat de Centrul elen de cercetare în domeniul folclorului al Academiei din Atena. Atena, Grecia, 2023. Foto: Thanos Kinigaris.

Astfel, în cadrul proiectului *Dansul – Patrimoniul Cultural Imaterial*, această comunitate de referință – formată din profesori de dans, studenți și absolvenți și funcționând ca un element cheie de patrimoniu care creează o punte între instituții, administrația publică și comunitățile patrimoniu – a fost selectată drept model hibrid pentru a exemplifica interacțiunea durabilă și abordarea co-creativă a dansului ca patrimoniu viu.

Comunitatea noastră

Profesorii de dans, studenții și absolvenții specializați în dansurile tradiționale grecești la S/DPESS-NKUA reprezintă o comunitate patrimonială supra-locală cu rol de punte dinamică între comunitățile patrimoniale de dans de la nivel local/supra-local și din diaspora. Ei acționează în calitate de catalizatori pentru a salvagarda dansul ca patrimoniu cultural imaterial, contribuind astfel semnificativ la identificarea, documentarea, cercetarea, conservarea, protecția, promovarea, îmbunătățirea, transmiterea și revitalizarea dansurilor tradiționale grecești. În acest context, comunitatea hibridă de referință alcătuită din peste 2500 membri îndeplinește integral premisele stabilite de Convenția UNESCO din 2003 pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. Membrii săi interacționează activ cu multiple comunități patrimoniale hibride de la nivel local/supra-local și din diaspora. Majoritatea acestor membri sunt originari din zonele periferice ale Greciei și erau deja familiarizați cu dansurile tradiționale grecești din familie, comunitate sau experiențe personale dinainte de a merge

la facultate. Chiar și cei fără o formare oficială sunt, în general, familiarizați cu dansul ca expresie vibrantă, vie a identității culturale grecești. La începerea studiilor, când aleg să se specializeze în dansuri tradiționale grecești, adeseori ei aleg să își concentreze proiectele etnografice pe propriile comunități sau pe regiuni mai ample, insuficient studiate, documentând astfel dansuri și practici care au fost arareori studiate anterior. Astfel, membrii acestei comunități hibrid, cu istoric etnocultural divers, converg și se intersectează prin practici etnografice și educaționale, îmbrățișând multiple niveluri de expresie culturală grecească. În cadrul studiului de caz s-a pus accentul pe documentarea, analiza și sprijinirea acțiunilor lor, scoțându-se în evidență rolul esențial pe care aceștia și-l asumă în epoca post-convenție. Le-am urmărit angajamentele astfel cum au evoluat, la diferite evenimente de dans tradițional, la adunări festive, aniversare și educaționale din contexte locale și urbane, precum și prin noi forme hibride cum ar fi cursuri deschise de dans, toate demonstrând evoluția și trăinicia vitalității acestei comunități.

Foto 2: Dezvoltarea conceptului de "Evenimente de practică în expoziție" prin co-creații și sinergii: Membrii de bază ai comunității patrimoniale colaborând și dansând cu comunități de dans locale/supra-locale, din diaspora și hibride în timpul Atelierului *Dansul ca element de patrimoniu cultural imaterial al secolului al XXI-lea. Dansul de la etnografie la studiu: cunoștințe despre dans, cercetare, transmitere, prezentare & rolul profesorilor de dans.* Atena, Grecia, 2023.
Foto: Zoi N. Margari.

Metodologie

În cadrul studiului de caz din Grecia, scopul partenerilor greci a fost acela de a încuraja sinergiile între cadrul instituțional și comunitățile patrimoniale de la firul ierbii prin folclor public și metodologii co-creative.

Procesul a început cu întâlniri la care membrilor *comunității patrimoniale nucleu* li s-au prezentat cadrele contemporane de salvagardare actualizate cu reglementările naționale/internaționale și au fost familiarizați cu metodele participative de management cultural. În plus, ne-am concentrat pe modele de cercetare participativă prin *comunitatea patrimonială nucleu* și-a asumat roluri active în amplificarea vocilor practicienilor dansului ca patrimoniu. Discuțiile structurate au oferit o mai bună înțelegere a provocărilor reprezentate de instituționalizare și muzealizare, cultivând o abordare co-creativă adaptată la gestionarea patrimoniului la inițiativa comunității.

Colaborarea a culminat cu Atelierul de Dansuri grecești – Dansul patrimoniu imaterial (14.–16. 12. 2023), unde membrii *comunității patrimoniale nucleu* au colaborat cu comunitățile locale/supra-locale, din diaspora și hibride pentru a elabora *expozițiile evenimente de practică*. În urma acestui fapt, toți factorii interesați au participat la crearea materialelor pentru expoziție (panouri, filme) și la conceperea evenimentelor de dans participativ, asigurând reprezentarea holistică a dansului ca patrimoniu viu. În acest sens, s-a adoptat următoarea metodologie participativă pe pași: a. dezvoltarea modelelor facilitatoare; b. identificarea și planificarea cazurilor exemplu și c. elaborarea în comun a recomandărilor pentru o expoziție durabilă. Această abordare holistică a consolidat capacitatea de acțiune a comunităților în ceea ce privește salvagardarea dansului ca patrimoniu viu.

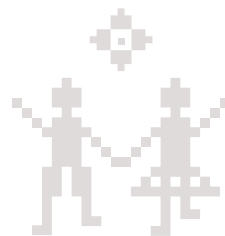

Foto 3: „Eveniment de dans participativ” organizat ca parte din „Evenimentele de practică în expoziție” în cadrul expoziției DANSUL. Patrimoniul imaterial european în mișcare. Atena, Grecia, 2025. Foto: Eleni Filippidou.

Foto 4: „Eveniment de dans participativ” organizat ca parte din „Evenimentele de practică în expoziție” în cadrul expoziției DANSUL. Patrimoniul imaterial european în mișcare. Atena, Grecia, 2025. Foto: Maria I. Koutsouba.

Rezultate, soluții, public

Implementarea conceptului *Evenimente de practică în expoziție* în urma evenimentelor de dans participativ a reprezentat o încercare inovatoare de a cultiva implicarea și participarea la salvagardarea dansurilor tradiționale grecești și a dansului ca patrimoniu cultural imaterial viu. Aceste evenimente au funcționat ca niște spații dinamice unde purtătorii de patrimoniu, dansatorii, cercetătorii și managerii culturali s-au întâlnit pentru a negocia și co-crea modele durabile pentru transmiterea și revitalizarea tradițiilor de dans. Prin expoziții interactive, spectacole live și discuții structurate, proiectul a avut drept scop crearea unei punți între instituțiile academice și comunitățile culturale de la firul ierbii, cu accent pe rolul activ al actorilor locali și supra-locali în managementul patrimoniului.

În timpul atelierului din Atena organizat de HFRC-AA și sprijinit de S/DPESS, cu ajutorul evenimentelor s-au prezentat diverse abordări ale dansului ca patrimoniu, integrând studii de caz etnografice și documente audio-vizuale și s-a concretizat transmiterea cunoștințelor. Participarea membrilor comunității patrimoniale nucleu a fost esențială pentru structura acestor evenimente. Acționând ca mediatori între nivelul instituțional și practicile vernaculare de dans, ei au facilitat un proces de co-creație participativ care a consolidat rolul activ al practicienilor dansului ca patrimoniu.

Contribuțiile lor au cuprins sesiuni de dans demonstrativ, mărturii orale și dialoguri despre provocările instituționalizării patrimoniului cultural imaterial fără a-i submina fluiditatea și adaptabilitatea.

Un rezultat cheie a fost formularea unui model facilitator adaptabil care a oferit un cadru metodologic flexibil pentru integrarea comunităților patrimoniale locale/supra-locale și din diaspora în inițiativele de conservare a dansului. Modelul facilitator s-a construit pe trei piloni interconectați:

i. implicare și documentare etnografică

ii. co-creație participativă la evenimentele de patrimoniu și

iii. susținerea politicilor pentru un management cultural durabil

Prin implicarea activă a membrilor comunității în structurarea expoziției, proiectul a adoptat o abordare de jos în sus care a contrabalansat paradigma tradițională a managementului patrimoniului de sus în jos.

În ceea ce privește publicul, evenimentele au atras participanți diverși – de la cercetători, specialiști și decidenți politici la asociații culturale locale, școli, cluburi și publicul larg. Marketingul strategic al expoziției a pus accent pe accesibilitate și inclusivitate, astfel încât membrii comunității să își poată vedea propriile experiențe reflectate în prezentări. Prin eforturi țintite, inclusiv campanii digitale și parteneriate locale, evenimentele au atras cu succes atât public specializat, cât și nespecializat, demonstrând relevanța dansurilor tradiționale grecești în contextul socio-cultural contemporan. Integrarea elementelor de spectacol în cadrul expoziției a intensificat experiența activă a vizitatorilor, transformând publicul din spectatori pasivi în participanți activi la procesele de transmitere a patrimoniului.

Foto 5: „Eveniment de dans participativ” organizat ca parte din „Evenimentele de practică în expoziție” în cadrul expoziției DANSUL. Patrimoniul imaterial european în mișcare. Atena, Grecia, 2025.
Foto: Zoi N. Margari.

Reflecții, provocări, beneficii pentru toți cei implicați

Evenimentele de practică în expoziție au oferit o ocazie unică de a observa și evalua în mod critic dinamica managementului participativ al patrimoniului în lumea reală. Una dintre cele mai profunde concluzii dobândite în urma proiectului a fost recunoașterea capacității centrale a comunității patrimoniale nucleu de a acționa ca intermediar cultural. Pendulând între cadrul instituțional și comunitățile patrimoniale vernaculare, aceste întâlniri au facilitat dialoguri pline de sens, au negociat perspective diferite asupra patrimoniului și au militat pentru politici de salvagardare mai inclusive.

Dintre beneficiile primare, s-a evidențiat capacitatea comunităților patrimoniale locale/supra-locale, hibride și din diaspora. Prin implicarea lor activă, aceste comunități și-au revendicat rolul activ în propria expresie culturală imaterială. Participanții au subliniat faptul că platforma participativă a expoziției le-a permis să relaționeze, să facă schimb de experiențe și să își întărească procesele de transmitere a cunoștințelor de la o generație la alta, îmbunătățindu-le percepția asupra valorii și rezilienței dansurilor tradiționale grecești.

Cu toate acestea, proiectul s-a confruntat cu mai multe provocări. O dificultate majoră a fost aceea de a jongla cu așteptările diferiților factori interesați. În timp ce partenerii academici și instituționali doreau să pună în practică strategii structurate de salvagardare, practicienii dansului ezitau, temându-se că fără un cadru sau expertiză formalizată, e posibil să nu se poată implica total în procesul de salvagardare a patrimoniului. În plus, a devenit evident că puternicul caracter academic al mediului în care au fost organizate expoziția și evenimentele participative, respectiv sediile HFRC-AA și S/DPESS-NKUA, au generat inițial o oarecare rețineră în rândul vizitatorilor și al comunităților de dans. Aceștia se temeau că instituționalizarea ar putea duce la supra-reglementare, sufocând în cele din urmă evoluția organizărilor a dansurilor lor.

O altă provocare semnificativă a fost asigurarea durabilității pe termen lung. Deși evenimentele au demonstrat cu succes fezabilitatea modelelor de management participativ al patrimoniului, au mai existat încă îndoieli vizavi de cum ar fi putea fi instituționalizate aceste inițiative fără a le compromite caracterul dat de faptul că vin de la firul ierbii. Ca răspuns la această îndoială, s-a decis inițial ca expoziția *Dansul – patrimoniu cultural imaterial* să devină instalație permanentă, astfel încât să funcționeze și după finalizarea proiectului ca pilon stabil și totuși flexibil pentru abordarea dansului ca experiență și a practicilor de dans ca patrimoniu viu. Recunoscând aceste îndoieli, proiectul a acordat prioritate nevoii de a menține metodologii flexibile, participative, concepute pentru folclorul public, care să scoată în evidență abordările inițiate de comunitate, și nu un cadru instituțional prea rigid.

Mai mult, membrii comunității patrimoniale nucleu au jucat un rol cheie în crearea unor rețele permanente de convergență culturală la nivelul comunităților patrimoniale de dans locale/supra-locale, hibride și din diaspora și al comunităților de practică din Grecia și de peste hotare. Aceste rețele au fost concepute pentru: a. a îmbogăți constant conținutul expoziției prin contribuțiile comunității și b. a încuraja sistematic noi extinderi tematice ale *evenimentelor de practică în expoziție*, asigurând o interacțiune culturală continuă și consolidare reciprocă.

Per ansamblu, proiectul a adus în prim-plan potențialul transformator al salvagărdării participative a patrimoniului, demonstrând că flexibilitatea, capacitatea comunității și modelele durabile sunt esențiale pentru conservarea și revitalizarea dansului ca patrimoniu cultural viu în epoca contemporană. Odată cu evoluția politicilor din domeniul patrimoniului, experiențele acumulate în acest studiu de caz ne oferă lecții valoroase pentru a ne asigura că eforturile de salvagardare rămân acordate la nevoile și aspirațiile comunităților pe care doresc să le deservească.

Co-creație: Un proces de colaborare prin care instituțiile și comunitățile concep și pun în aplicare împreună practici și acțiuni de gestionare și salvagardare a patrimoniului, împărțându-și în același timp cunoștințe și responsabilități.

Facilitator: O persoană sau o instituție care facilitează practici inițiate de comunitate prin sprijinirea dialogului, a participării și a accesului la informații și resurse.

Participativ: O abordare metodologică prin care comunitățile sunt implicate activ, ca parteneri egali, în planificarea, luarea deciziilor și aplicarea proceselor de management și salvagardare a patrimoniului.

Transmitere: Procesul continuu de transfer al cunoștințelor, abilităților și practicilor culturale de la o generație la alta sau în cadrul comunităților.

Comunitate: Un grup care împărtășește și practică expresii culturale specifice ancorate în identitate și comunitate și cruciale pentru salvagardarea patrimoniului.

CONCLUZII

Tone Erlien Myrvold

Anja Serec Hodžar

Mieke Witkamp

Proiectul Dansul – Patrimoniul Cultural Imaterial a fost conceput ca inițiativă transnațională pentru salvagardarea durabilă a dansului ca element de patrimoniu cultural imaterial prin abordări co-creative între muzee, instituții de cercetare și comunități locale. Nevoia esențială, astfel cum a fost identificată în toate studiile de caz, este aceea de a asigura transmiterea pe termen lung a cunoștințelor de dans și de a menține vitalitatea dansurilor tradiționale în contextul contemporan. Obiectivul suprem al proiectului este acela de a transforma instituțiile culturale din exponanți pasivi în facilitatori activi ai patrimoniului viu și de a crea modele de colaborare durabilă bazate pe participare, co-creație și respect reciproc între instituții și comunități.

Ambele părți – atât instituțiile, cât și comunitățile – arată un interes ridicat pentru colaborare. Instituțiile contribuie cu expertiză profesională, infrastructură, acces la fonduri și oportunități pentru o mai bună vizibilitate, iar comunitățile aduc experienței vii și trăite emoții și energie creativă. Deși există diferențe la nivelul așteptărilor și al abordărilor, procesele deschise, transparente și flexibile au permis atingerea unui nivel de satisfacție reciprocă. Comunitățile își exprimă adeseori nevoia de recunoaștere, de mai multă incluziune în procesul decizional și de implicare în dezvoltarea conținutului, iar instituțiile caută mijloace de a integra patrimoniul viu în cadrul lor de funcționare fără a-l mercantila sau al supra-instituționaliza.

Cooperarea s-a realizat în diverse contexte locale – de la centrele urbane la comunitățile rurale – implicând o gamă largă de factori interesați: școli, comunități de dans, ansambluri de dansuri populare, autorități locale, vârstnici și copii. Calendarul fiecărei activități s-a întins, în general, pe o perioadă de unu sau doi ani, însă în cele mai multe cazuri s-au creat bazele unor parteneriate pe termen mai lung. Cadrul financiar se bazează pe o combinație de fonduri europene, sprijin instituțional și contribuții în natură din partea comunităților și necesită adaptarea constantă a disponibilității resurselor.

Rolurile partenerilor sunt clar definite: instituțiile au funcții organizatorice, logistice și de sprijin, adeseori acționând ca mediatori între diversele grupuri, iar comunitățile contribuie cu conținut și sunt co-creatori activi ai programelor. În ciuda numeroaselor bune practici, au rămas unele provocări: lipsa interesului în rândul tinerilor, stereotipuri legate de dansurile populare, acces limitat la infrastructură și nesiguranța finanțării. Aceste aspecte au fost abordate prin metode participative, muncă de teren, prin organizarea evenimentelor în locații familiare și accesibile cu implicarea mentorilor locali și adaptarea metodelor la fiecare categorie de vârstă și de interes în parte.

Planul de punere în aplicare a fost conceput pentru a permite flexibilitate în execuție, în limitele unor parametri realiști. Evenimentele au fost modulare, adaptabile și adaptate nevoilor locale. Evaluarea regulată prin sondaje și dialoguri directe a făcut posibilă îmbunătățirea continuă a conținutului și a abordării în general. Fiecare *eveniment de practică în expoziție* a inclus reflecții și o evaluare a performanței, formând baza pentru activități și perfecționări ulterioare. La nivel practic, instituțiile s-au ocupat de coordonarea întâlnirilor, invitații, comunicări, amenajarea locațiilor, finanțarea de bază și logistică.

Nevoile comunității sunt înțelese cel mai bine prin muncă de teren, dialog, activitate în mijlocul comunității și prin a-i permite acesteia să își exprime aspirațiile. Folosirea materialelor de arhivă locale, a poveștilor personale și a tradițiilor orale ajută la construirea unor relații autentice bazate pe încredere. Prin acest proces, comunitățile au dezvoltat instrumente variate, de la metode de predare la abordări pentru demontarea stereotipurilor sau la gestionarea evenimentelor și a atelierelor. La rândul lor, instituțiile au dezvoltat instrumente pentru prezentarea patrimoniului viu în expoziții și la evenimente de dans participativ, au creat platforme digitale și au elaborat noi metode de a atrage publicul către patrimoniu.

Parteneriatul cu actori externi (școli, municipalități, asociații, instituții de cercetare și educaționale) s-a dovedit esențial, extinzând sfera de influență a proiectului, oferind resurse suplimentare și consolidând legăturile trans-sectoriale. Continuarea dialogului după finalizarea proiectului e posibilă datorită relațiilor dezvoltate, comunicării deschise, valorilor împărtășite și capacității de a colabora la noi inițiative. Cea mai mare valoare adăugată a proiectului vine din formarea unor noi modele de colaborare durabilă între instituții și comunități – care nu se bazează pe evenimente singulare, ci pe relații de durată unde comunitatea joacă un anumit rol în crearea, prezentarea și transmiterea patrimoniului viu.

GHID PENTRU

STUDII DE CAZ ȘI EVENIMENTE DE PRACTICĂ ÎN EXPOZITIE

Pentru lucrătorii
culturali din
instituțiile de
patrimoniu și membrii
comunităților de
dansatori

CU

COMUNITĂȚILE DE DANSATORI

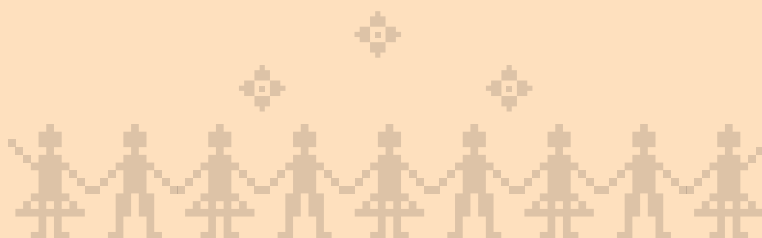
CE ÎNSEAMNĂ EVENIMENTE DE PRACTICĂ ÎN EXPOZIȚIE?

Evenimentele de practică în expoziție combină dansul, expozițiile și participarea comunității pentru a menține vie tradițiile dansului prin intermediul instituțiilor de patrimoniu cultural. Ea reunește materiale expoziționale, evenimente de dans live și practici de dans active create în colaborare care conectează dansatorii, comunitățile lor, profesioniștii din domeniul patrimoniului și vizitatorii. Este un instrument pentru transmitere și conservare intergenerațională și un spațiu pentru dialog și vitalitate culturală. Mai presus de toate, oferă oportunități de consolidare a spiritului de inițiativă al comunității și a vizibilității.

DE CE E DIFERITĂ O EXPOZIȚIE CO-CREATĂ?

Într-o expoziție co-creată:

- Comunitatea decide cum sunt văzute, auzite și experimentate dansul, muzica și tradițiile sale.
- Există spațiu pentru elemente spontane, întrupate și interactive, cu recunoașterea faptului că dansul este viu, în mișcare și greu de „captat” în vitrine de sticlă.
- Accentul se pune pe construirea de relații, nu doar pe realizarea unei expoziții.

GHID PAS CU PAS PENTRU PROCESUL DE CO-CREAȚIE

PASUL 1: PREGĂTIREA PENTRU IMPLICARE – REFLECTAȚI LA PROPRIUL ROL ȘI LA PROPRIA MOTIVAȚIE

PASUL 2: MAI ÎNTÂI ÎNȚELEGEȚI COMUNITATEA – FACEȚI MUNCĂ DE TEREN CU GRIJĂ PENTRU CEILALȚI

PASUL 3: STABILIȚI ÎMPREUNĂ OBIECTIVE COMUNE

PASUL 4: RESURSE

PASUL 5: GÂNDIȚI FORMATUL ÎMPREUNĂ

PASUL 6: PREGĂTIȚI-VĂ ÎMPREUNĂ PENTRU UN PUBLIC DIVERS

PASUL 7: EVALUAȚI COLABORAREA

PASUL 8: PLANIFICAȚI CE SE ÎNTÂMPLĂ DUPĂ EXPOZIȚIE

PASUL 1: PREGĂTIREA PENTRU IMPLICARE – REFLECTAȚI LA PROPRIUL ROL ȘI LA PROPRIA

CA PROFESIONIST ÎN DOMENIUL PATRIMONIULUI, ÎNTREBAȚI-VĂ:

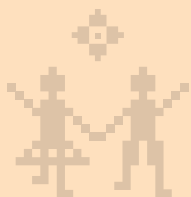
- De ce vreau să lucrez cu această comunitate?
- Care sunt responsabilitățile instituției mele vizavi de salvagardarea patrimoniului viu?
- Sunt pregătit pentru un proces ce necesită timp, flexibilitate și împărțirea autorității?

CA PURTĂTOR AL CULTURII ÎN CADRUL UNEI COMUNITĂȚI DE DANSATORI, ÎNTREBAȚI-VĂ:

- Simt nevoia de sprijin din exterior pentru a-mi transmite și face cunoscută tradiția?
- Ce sper să câștig din această colaborare? Ce temeri sau ce limite am?

PENTRU AMBELE CATEGORII:

Fiți transparentți cu privire la așteptări și limite (ex. finanțare, timp).

PASUL 2: MAI ÎNTÂI ÎNȚELEGEȚI COMUNITATEA – FACEȚI MUNCĂ DE TEREN CU GRIJĂ PENTRU CEILALȚI

Munca de teren înseamnă să petreci timp cu **comunitatea de dansatori** pentru a dezvolta încrederea, a le înțelege practicile și a învăța direct de la ei – la repetiții, la spectacole, în timpul adunărilor informale și prin conversații. Scopul este acela de a **cunoaște comunitatea**, diferitele grupuri din comunitate, tradițiile lor de dans, căile prin care își transmit cunoștințele, nevoile și perspectivele lor. Munca de teren pune bazele unui parteneriat cu sens, pe picior de egalitate.

LĂSAȚI LOC PENTRU FACTORUL SURPRIZĂ

În Norvegia, instituțiile au început cu un studiu urmat de întruniri și o petrecere dansantă. Doar la a doua întrunire și-au împărtășit propriile obiective, asigurându-se că dansatorii pot răspunde la întrebări de genul: *Cum vă putem ajuta? Care sunt visele voastre pentru viitor?*

FOLOSIREA MATERIALELOR DE ARHIVĂ

În România, personalul muzeal a distribuit materiale de arhivă pentru a iniția conversații, ancorând dialogul în cunoștințele locale.

Mesaj către comunitățile de dansatori:

Acesta este spațiul în care voi să vă exprimați viziunea, temerile și speranțele. Munca de teren nu înseamnă doar să fii „studiat” – trebuie să se simtă ca începutul unei conversații bazate pe respect.

GHID PENTRU STUDII DE CAZ ȘI

01

RELAȚIILE CU COMUNITATEA

02

03

03

PASUL 4: RESURSE

ÎNAINTE SĂ ÎNCEPEȚI, ÎNTREBAȚI-VĂ ÎMPREUNĂ:

- Avem cunoștințele și resursele necesare?
- Avem fondurile asigurate?
- Avem suficient timp și suficientă
- capacitate?
- Avem spații disponibile?

CONSTRUIREA ÎNCREDERII

În România, unii dansatori au ezitat să colaboreze cu muzeul. Muzeul a răspuns cu sesiuni de familiarizare, creând un spațiu primitiv și încurajând participarea activă.

INTERMEDIARI CULTURALI

În Grecia, profesorii de dans au fost și intermediari culturali, creând o punte între instituții și comunități. Ei au facilitat dialogul, au negociat tonalitatea discursurilor despre patrimoniu și au militat pentru salvagardarea inclusivă a acestuia.

Mesaj către comunitățile de dansatori:

Gândiți-vă la impactul potențial – atât pozitiv, cât și negativ – de a lucra cu instituția de patrimoniu cultural. Aveți temeri? Vorbiți deschis cu specialiștii în patrimoniu.

PASUL 5: GÂNDIȚI FORMATUL ÎMPREUNĂ

RECUNOAȘTEȚI FAPTUL CĂ DANSUL E CORPORAL, MUZICAL, SOCIAL ȘI ADESEA EFEMER. AȘADAR, TRECEȚI DINCOLO DE EXPONATELE STATICE. EXPLORAȚI ÎMPREUNĂ:

- Instalații interactive (materiale video, spații de dans în comun)
- Momente de antrenamente live în cadrul expoziției, care să îmbine dansul cu muzica live.
- Obiecte care încurajează povestirea (costume, instrumente, fotografii)
- ...

PLANIFICAȚI ATENT ELEMENTELE REALIZATE ÎN PARTENERIAT, CUM AR FI FILMĂRILE

La Muzeul Etnografic al Sloveniei, sesiunile test și comunicarea deschisă dinaintea ședințelor de filmare au fost esențiale, deoarece adeseori dansatorii se mișcă instinctiv și nu sunt obișnuiți să lucreze cu camera de filmat.

ASCULTAȚI CARE SUNT NEVOILE COMUNITĂȚII ȘI, DACĂ E NECESAR, ADAPTAȚI-VĂ

Când sesiunile de dans live s-au dovedit dificil de realizat în timpul orelor de program, Muzeul Etnografic al Sloveniei a răspuns oferind vizitatorilor ateliere interactive virtuale.

Mesaj către comunitățile de dansatori:

Participarea activă rămâne esențială în timpul implementării. Deciziile trebuie să fie ghidate de experiențele voastre trăite.

PASUL 6: PREGĂTIȚI-VĂ ÎMPREUNĂ PENTRU UN PUBLIC DIVERS

E posibil (și de dorit) ca expoziția voastră să ajungă la un public divers: publicul general, nefamiliarizat cu tradiția, purtătorii de cultură, vârsta a treia, tinerii și elevii...

COLABORAȚI PENTRU A:

- Oferi accesibilitate, adaptând limbajul și formatul
- Oferi alternative pentru vizitatorii vârstnici sau mai puțin mobili
- Verifica regulat dacă activitățile sunt inclusive și a le modifica, dacă e nevoie.

SCOATEȚI EXPOZIȚIA DINTRE ZIDURILE INSTITUȚIEI

În Slovenia, pop-up-urile instalate la căminul cultural și atelierele organizate în școlile locale au redat expoziția comunității, recreând legătura dintre localnici și patrimoniul de dans.

FOLOSIȚI DANSUL PENTRU A CULTIVA O STARE DE BINE

În Ungaria, atelierele de dans pentru toate vârstele au inclus un program special pentru persoanele cu demență, folosind atât dansuri din picioare, cât și dansuri din poziția așezat pentru a include pe toată lumea și a promova sănătatea fizică și mentală.

05

STUDII DE CAZ ȘI EVENIMENTE DE PRACTICĂ ÎN

06

PASUL 7: EVALUAȚI COLABORAREA

ODATĂ FINALIZATĂ ETAPA
DE REALIZARE A EXPOZIȚIEI,
REFLECTAȚI ÎMPREUNĂ ASUPRA
COLABORĂRII:

- Ce a funcționat? Ce trebuie îmbunătățit?
- Ce impact a avut expoziția asupra salvagădării dansului?
- Cum poate fi folosită această experiență pentru inițiative viitoare?

07
D PENTRU STUDII DE CAZ ȘI EVEN

PRACȚICĂ ÎN EXPOZIȚIE

PASUL 8: PLANIFICAȚI CE SE ÎNTÂMPLĂ DUPĂ EXPOZIȚIE

SALVGARDAREA ESTE O ACTIVITATE
CONTINUĂ. O EXPOZIȚIE REALIZATĂ
ÎN PARTENERIAT NU E FINALUL – EA
POATE DUCE LA:

- Ateliere de dans permanente
- Programe educaționale
- Versiuni itinerante pentru școli și cămine culturale
- Arhive digitale sau expoziții virtuale pentru diaspora
- Spații permanente pentru antrenamente de dans în locații accesibile

CONTINUAREA COLABORĂRII

În Norvegia, cooperarea a continuat dincolo de *Evenimentele de practică în expoziție* cu turnee în școli, promovarea dansului și a muzicii tradiționale la Campionatul Mondial de Ski Nordic și reprezentarea intereselor comunității în rețelele culturale, politice și academice.

N COLABORARE CU COMUNITĂȚILE DE

08

